

İNSAN VE ŞEYTAN'IN MÜCADELESİ

Gerçek şu ki, şeytan sizin düşmanınızdır, öyleyse siz de onu düşman edinin. O, kendi grubunu, ancak çılgınca yanan ateşin halkından olmaya çağırır. (Fatır Suresi, 6)

İÇİNDEKİLER

1-İNSANIN EN BÜYÜK DÜŞMANI

2-ŞEYTAN'IN ÖZELLİKLERİ

3-ŞEYTAN'IN TAKTİKLERİ

4-ŞEYTANIN ETKİSİNİN FARKINA VARMAYAN TOPLULUK: CAHİLİYE TOPLUMU

5-ŞEYTAN'IN FIRKASI: MÜNAFIKLAR

6-ŞEYTAN'IN GÜCÜ ZAYIFTIR

1-İnsanın En Büyük Düşmanı

Her kim olursanız olun sizin sonsuz bir azap çekmenizi isteyen, bütün varlığını buna adanmış son derece tehlikeli bir düşmanınız var. İsmi, Şeytan. Bir başka deyişle, Allah tarafından lanetlenmiş ve O'nun huzurundan kovulmuş olan İblis ve onun takipçileri.

O en büyük düşmanınız. Bir efsane ya da bir masal değil, gerçeğin ta kendisi. İnsanlık tarihinin her aşamasında var oldu. Yaşamış ve ölmüş milyarlarca insanı ateşin içine çekti ve halen çekiyor. Hiçbir zaman ayırım yapmaz. Genç, yaşlı, kadın, erkek, devlet başkanı veya dilenci farketmez. Her insan bu düşmanın hedefidir.

Bu yazıyı okurken de sizi gözlüyor ve planlar yapıyor. Tek arzusu var; kendisiyle beraber olabildiği kadar çok insanı —siz de dahil— cehenneme sürüklemek.

Zafer kazanması için insanların kendisine tapınması veya çok uç sapkınlıklar yapmaları gerekmiyor. İnanılardan mutlaka Allah'ı inkar etmelerini de istemiyor. Zaten Allah'ı kendisi inkar etmiyor ki, insanlardan özellikle bunu istesin. Onun tek isteği düşmanlarını Allah'ın dininden ve Kuran'dan uzak tutmak, halis olarak Allah'a ibadet etmelerini engellemek, bunun sonucunda sonsuz azap çekmelerini sağlamak. Hatta kimi zaman dindarlık maskesi altında, Allah'ın adını kullanarak insanları gerçek dinden uzaklaştırıp, saptırıyor. Bu da insanları kendisiyle beraber cehennem çukurunun içine çekmek için yeterli. Hangi vesileyle olursa olsun, onu takip edenlerin sonu hiç değişmiyor:

Ona yazılmıştır: "Kim onu veli edinirse, şüphesiz o (şeytan) onu şaşırtıp-saptırır ve onu çılgın ateşin azabına yöneltir." (Hac Suresi, 4)

İblis'in Allah'a isyanı

Kuran'a göre şeytan, ilk insan olan Hz. Adem'den bu yana insan neslini Allah yolundan saptırmak için çaba harcayan ve kıyamete kadar da harcayacak olan varlıkların genel adıdır. Tüm şeytanların atası ve en büyüğü ise, Hz. Adem'in yaratılmasıyla birlikte Allah'a isyan eden İblis'tir.

Kuran'dan öğrendiğimize göre Allah Hz. Adem'i yaratmış ve meleklerden ona secde etmelerini istemişti. Melekler Allah'ın emrini yerine getirirken, cinlerden olan İblis Hz. Adem'e secde etmedi. Kendisinin insandan daha üstün bir yaratık olduğunu öne sürdü. Bu itaatsizliği ve küstahlığı yüzünden Allah'ın huzurundan kovuldu.*

Allah'ın huzurundan ayrılmadan önce, bu duruma düşmesine neden olan insanları kendisi gibi saptırmak için Allah'tan süre istedi. Allah da ona kıyamet gününe kadar süre tanıdı. Böylece İblis'in insana karşı verdiği mücadele başladı. Allah İblis'i ve ona uyanları cehenneme dolduracağına hükmetti. Allah, Kuran'da bu olayı şöyle haber vermiştir:

Andolsun, biz sizi yarattık, sonra size suret (biçim-şekil) verdik, sonra meleklere: "Adem'e secde edin" dedik. Onlar da İblis'in dışında secde ettiler; o, secde edenlerden olmadı.

(Allah) Dedi: "Sana emrettiğimde, seni secde etmekten alıkoyan neydi?" (İblis) Dedi ki: "Ben ondan hayırlıyım; beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın."

(Allah:) "Öyleyse oradan in, orada büyüklenmen senin (hakkın) olmaz. Hemen çık. Gerçekten sen, küçük düşenlerdensin."

O da: "(İnsanların) dirilecekleri güne kadar beni gözle(yip ertele.)" dedi.

(Allah:) "Sen gözlenip-ertelenenlerdensin" dedi.

Dedi ki: "Madem öyle, beni azdırdığından dolayı onları (insanları saptırmak) için mutlaka senin dosdoğru yolunda (pusu kurup) oturacağım."

"Sonra muhakkak önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Onların çoğunu şükredici bulmayacaksınız."

(Allah) Dedi: "Kınanıp alçaltılmış ve kovulmuş olarak oradan çık. Andolsun, onlardan kim seni izlerse, cehennemi sizlerle dolduracağım." (Araf Suresi, 11-18)

İblis böylece Allah'ın huzurundan kovulduktan sonra, kıyamete kadar sürecek olan mücadelesine başladı. İnsanları aldatarak saptırmak için onlara sokuldu. İlk büyük tuzağı, cennette yaşamakta olan Hz. Adem'i ve eşini kandırarak onları Allah'ın emrine isyana sürüklemesiydi. İnsanlık tarihinin başlangıcındaki bu olay Kuran'da şöyle anlatılır:

Ve ey Adem, sen ve eşin cennete yerleş. İkiniz dilediğiniz yerden yiyin; ama şu ağaca yaklaşmayın. Yoksa zalimlerden olursunuz.

Şeytan, kendilerinden "örtülüp gizlenen çirkin yerlerini" açığa çıkarmak için onlara vesvese verdi ve dedi ki: "Rabbimizin size bu ağacı yasaklaması, yalnızca, sizin iki melek olmamanız veya ebedi yaşayanlardan kılınmamanız içindir."

Ve: "Gerçekten ben size öğüt verenlerdenim" diye yemin de etti.

Böylece onları aldatarak düşürdü. Ağacı tattıkları anda ise, ayıp yerleri kendilerine beliriverdi ve üzerlerini cennet yapraklarından örtmeye başladılar. (O zaman) Rableri kendilerine seslendi: "Ben sizi bu ağaçtan menetmemiş miydim? Ve şeytanın sizin gerçekten apaçık bir düşmanınız olduğunu söylememiş miydim?"

Dediler ki: "Rabbimiz, biz nefislerimize zulmettik, eğer bizi bağışlamazsan ve esirgemezsen, gerçekten hüsrana uğrayanlardan olacağız."

(Allah) Dedi ki: "Kiminiz kiminize düşman olarak inin. Yeryüzünde belli bir vakte kadar sizin için bir yerleşim ve meta (geçim) vardır."

Dedi ki: "Orda yaşayacak, orda ölecek ve ordan çıkarılacaksınız." (Araf Suresi, 19-25)

İşte insanlığın dünyadaki yaşamının başlangıcı, Hz. Adem'in üstteki ayetlerde anlatılan hatasıydı. Ancak Hz. Adem Allah'a tevbe etti ve Allah onu bağışladı. Ancak İblis'in insanların aleyhine yürüttüğü mücadelesi son bulmadı. Kuran'ın Maide Suresi'nde bildirildiği gibi, Hz. Adem'in iki oğlundan birini ayarttı ve onu kardeşini öldürmeye sürükledi. (Maide Suresi, 27)

O tarihten sonra da İblis insan neslinden pek çok kişiyi kandırdı ve kendi safına çekti. Öte yandan diğer cinlerden de pek çok yandaşı oldu. İblis'in yolunu izleyen bu cinler, aynı onun gibi insanları saptırmak için onlara sokulmaya, onların "kalplerine gizlice vesvese vermeye" (Nas Suresi, 4) başladılar. İblis'in yandaşı olan bu cinler ve insanlar da onun sahip olduğu "şeytan" sıfatını kazandılar. (Şeytan, "uzak olmak" kökünden gelen bir kelimedir ve Allah'ın rahmetinden kovulup uzaklaştırılmış her azgın ve isyankar kulun sıfatıdır.)

Dolayısıyla insanoğlunun karşı karşıya olduğu en büyük tehlike olan şeytan, liderliğini İblis'in yaptığı bir grup cin ve insandır. Bu cin ve insanlar, İblis'in yolunu izlerler, kendileri saptıkları gibi diğer insanları da saptırmaya çalışırlar. "Cinni" (cinlerden olan) şeytanlar, insanlar tarafından görülmedikleri için onlara fark edilmeden yaşar, zihinlerine saptırıcı düşünceler sokarlar. "İnsi" (insanlardan olan) şeytanlar ise diğer insanlara açıkça sokulur, onları Allah'ın yolundan alıkoymak için telkinde bulunurlar. Bu, insanın yakın dostu gibi görünen bir insan olabileceği gibi, bir zorba ya da bir "fikir adamı" da olabilir. Kuran'da, bu tehlikeye karşı müminlere şu dua öğretilmektedir:

De ki: İnsanların Rabbine sığınırım.

İnsanların malikine,

İnsanların (gerçek) ilahına;

"Sinsice, kalplere vesvese ve şüphe düşürüp duran" vesvesecinin şerrinden.

Ki o, insanların göğüslerine vesvese verir (içlerine kuşku, kuruntu fısıldar);

Gerek cinlerden, gerekse insanlardan. (Nas Suresi, 1-6)

Şeytan insana bu denli sinsice yaklaşabilen bir düşman olduğuna göre, ondan sakınmak için azami dikkat göstermek gerekir. Bunun en başta gelen şartı, şeytanı tanımaktır. Şeytanı tanımak için ona baktığımızda ise, oldukça garip, oldukça esrarengiz bir mantığa sahip olduğunu görürüz. Önce İblis tarafından kullanılan ve sonra da onun tüm takipçileri tarafından devralınan bu mantığın temelinde, kibir ve büyüklenme yatmaktadır.

Şeytan'ın Esrarengiz Mantığı

Kuran'daki şeytan kıssasında, İblis'in Allah'a isyanının sebebi şöyle bildirilir:

(Allah) Dedi: "Sana emrettiğimde, seni secde etmekten alıkoyan neydi?" (İblis) Dedi ki: "Ben ondan hayırlıyım; beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın." (Araf Suresi, 12)

İblis kendisinin daha üstün bir varlık olduğunu öne sürerek, insana secde etmeyi reddeder. Ancak isyanını dayandırdığı temel oldukça zahiri ve çürüktür. Kendisinin ateşten, insanın çamurdan yaratıldığını belirtir ve ateşin çamura göre daha üstün bir madde olduğunu öne sürer. Yani kibirlenmesinin bütün nedeni, iki madde arasındaki fiziksel yapı farkıdır. Ancak yapıları ister çamur ister ateş olsun, İblis de insan da Allah tarafından yaratılmış varlıklardır. Yaratılmış bir varlığın,

kendisini yaratanın emrine, yaratıldığı maddeyi öne sürerek isyan etmesi, hem büyük bir akılsızlık, hem de büyük bir nankörlüktür. Ancak İblis'in insana karşı duyduğu kıskançlık ve içindeki büyüklük hissi bunu kavramasını engeller, fiziksel bir farklılığa takılır ve kendisini yaratanın emrine isyan eder. İblis'in şuurunun, kendisini üstün ve farklı gördüğü için kapandığı diğer ifadelerinden de anlaşılır:

Dedi ki: "Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan yarattığın beşere secde etmek için var değilim." (Hicr Suresi, 33)

İblis kendisinin Allah tarafından yaratıldığını inkar etmez. İsyânının nedeni bu değildir. Aksine kendisini yaratanın Allah olduğunu bizzat söyler. Ancak "ben ondan daha hayırlıyım, beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın" diyerek, küstahlık eder. Bu akılalmaz isyanın hiçbir mantığı yoktur.

İblis'in mantık bozukluğunu gösteren bir diğer ifadesi ise şöyledir:

Hani, meleklerle: "Adem'e secde edin" demiştik. İblis'in dışında (hepsi) secde etmişlerdi. Demişti ki: "Bir çamur olarak yarattığın kimseye ben secde eder miyim?" (İsra Suresi, 61)

Buradaki son ifade, İblis'in ne kadar büyük bir gaflet ve yanılğı içinde olduğunu çok açık gösterir. Başka bir kimsenin yüceltilmesi, kendisinin ise geri planda kalması, hatta o kimseye secde etmesinin istenmesi onu korkunç bir kıskançlığa sürerler. Bu ruh hali içinde, Allah'a karşı saygısız ve küstah bir tavır takınır:

(Allah) Dedi ki: "Ey İblis, iki elimle yarattığıma seni secde etmekten alıkoyan neydi? Büyüklendin mi, yoksa yüksekte olanlardan mı oldun?"

Dedi ki: "Ben ondan daha hayırlıyım; sen beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın." (Sad Suresi, 75-76)

İblis'in Hz. Adem'e secde etmeyi reddetmesindeki şeytani zihniyet, Allah'ın elçisini kabul etmeyen, ona itaat etmeyi reddeden kişilerde —bir başka deyişle insi şeytanlarda da— görülür. Bu kişiler görünüşte kendileri gibi olan bir insanı, Allah'ın elçisi olarak kabul etmeyi reddederler. Allah'ın elçisi olarak kabul edecekleri kimsede çok büyük bir üstünlük görmek istediklerini söylerler. Ancak bu üstünlük siyasi veya maddi bir güce dayanmalıdır. Hz. Muhammed dönemindeki inkarcıların ifadeleri buna bir örnektir:

Ve dediler ki: "Bu Kuran, iki şehirden birinin büyük bir adamına indirilmeli değil miydi?" (Zuhruf Suresi, 31)

Ya da inkarcılar elçiye iman etmek için, doğa üstü bir güç veya başka boyuttan bir delil görmek isterler. Kuran'ın birçok ayetinde bu kişilerin isteklerine örnekler verilmiştir:

Dediler ki: "Bize yerden pınarlar fışkırtmadıkça sana kesinlikle inanmayız. Ya da sana ait hurmalıklardan ve üzümlerden bir bahçe olup aralarından şarıl şarıl akan ırmaklar fışkırtmalısın. Veya öne sürdüğün gibi, gökyüzünü üstümüze parça parça düşürmeli ya da Allah'ı ve melekleri karşımıza (şahit olarak) getirmelisin. Yahut altından bir evin olmalı veya gökyüzüne yükselmelisin. Üzerimize bizim okuyabileceğimiz bir kitap indirinceye kadar senin yükselişine de inanmayız."

De ki: "Rabbimi yüceltirim; ben, elçi olan bir beşerden başkası mıyım?" (İsra Suresi, 90-93)

Elçilere muhalefet eden, onlara karşı savaştan insanların kabullenemedikleri noktalardan biri işte budur. İnkarcılar kendileri gibi normal bir insana elçilik verilmesini ve bu insana itaat etmeyi gururlarına yediremezler. Bu haset ve kibir dolu isyan, İblis'in Hz. Adem'e secde etmeyi reddetmesiyle aynı temel üzerine kurulmuştur. Ayetin devamında insanların çoğunun sırf bu yüzden hidayete eremediklerinden bahsedilir:

Kendilerine hidayet geldiği zaman, insanları inanmaktan alıkoyan şey, onların: "Allah, elçi olarak bir beşeri mi gönderdi?" demelerinden başkası değildir. (İsra Suresi, 94)

İblis'in isyanına bir esrarengizlik hakimdir. İblis ilim sahibi bir varlıktır, Allah'ın varlığına bizzat şahittir. Hatta Allah ile konuşur. Etrafında melekler vardır, insanın yaratılışından haberdardır. Allah'ın izzetini, gücünü ve sonsuz cehennem azabını da bilmektedir.

İşte İblis'in ve onu izleyen tüm şeytanların esrarengiz mantığı burada gizlidir: Allah'ın varlığını ve birliğini bildiği halde onun hükmüne karşı gelebilmek ve kafirlerden olmak... Bu son derece mucizevi bir olaydır. Çünkü bu bilgilere ve ilme sahip olan İblis'in, çok üstün bir imana sahip olması gerekir. Şuur seviyesi de aynı oranda yüksek olmalı, Allah'a son derece itaatli ve saygılı olmalıdır. Oysa İblis en şuuruz kişinin bile cesaret edemeyeceği bir işe kalkışmıştır.

İblis'in yapısındaki esrarengizlik bununla da kalmaz. İnsanlara inkarı telkin etmek gibi korkunç bir günah işlediği halde aslında Allah'tan korktuğunu söyler. Bu da oldukça hastalıklı bir mantığa işaretler:

Şeytanın durumu gibi; çünkü insana "inkar et" dedi, inkar edince de: "Gerçek şu ki ben senden uzağım, doğrusu ben alemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" dedi. (Haşr Suresi, 16)

Bir başka ayette şeytanın kafirleri müminler aleyhine kışkırttıktan sonra, onları yüzüstü bıraktığı ve Allah'tan korktuğunu itiraf ettiği bildirilir:

O zaman şeytan onlara amellerini çekici göstermiş ve onlara: "Bugün sizi insanlardan bozguna uğratacak kimse yoktur ve ben de sizin yardımcınızım" demişti. Ne zaman ki, iki topluluk birbirini görür oldu (karşılaştı) o, iki topuğu üstünde geri döndü ve: "Şüphesiz ben sizden uzağım. Çünkü ben sizin görmediğinizi görüyorum, ben Allah'tan da korkuyorum" dedi. Allah (ceza ile) sonuçlandırması pek şiddetli olandır. (Enfal Suresi, 48)

İblis'in bir yandan Allah'ın varlığını, O'nun sonsuz gücünü ve ilmini kabul edip, bir yandan da O'na bile bile isyan etmesi son derece çelişkili bir durumdur.

Aynı şekilde, Allah'ın Kuran'da bildirdiği emirleri yargılamaya, reddetmeye, Allah'ın hüküm verdiği bir konu hakkında kendi kafasına göre muhakemeler yapıp, ilahi hükmü geçersiz göstermeye çalışan herkesin durumu, İblisin hali gibidir. Bu kimseler de Allah'ın varlığını tıpkı İblis gibi bilirler, ancak kendilerini bilmez tavırlarıyla onun konumuna düşerler.

İblis itaatsizliği yüzünden küçük düşürülür, aşağılanır ve Allah katındaki konumundan horlanarak kovulur. Gururu ve kibiri yüzünden isyan eden İblis, bu karakterine en ağır gelecek muameleyle, aşağılanmayla kovulur. Allah'ın huzurundan ayrılmadan önce Allah'tan süre ve izin ister. Ancak bu süreyi Allah'tan bağışlanma dilemek, O'na tekrar yönelmek ve pişmanlığını dile getirmek için istemez. Amacı insanı da aynı aşağılık konuma düşürebilmektir.

İşte şeytanın insana karşı düşmanlığı ve mücadelesi böyle başlamıştır. Ancak şeytanın da bütün özellikleriyle Allah tarafından yaratılmış ve tamamen O'nun kontrolünde bir güç olduğu unutulmamalıdır. Yani şeytanın Allah'a karşı hiçbir müstakil gücü yoktur. Ancak cahiliye toplumunda yaygın olan sapkın inanca göre, şeytanla Allah arasında bir mücadele mevcuttur. Yine bu insanlara göre şeytan, insanları saptırmayı başardığı zaman Allah'a karşı zafer kazanmaktadır. (Allah'ı tenzih ederiz)

Oysa şeytan bütün faaliyetlerini Allah'ın izni ve dilemesiyle gerçekleştirebilmektedir. Ancak bu sayede insanların büyük bir kısmı üzerinde etkili olabilir. Allah'ın izni dışında birşey yapamaz. Kuran'da şeytanın istediği süre ve Allah'ın verdiği izin şöyle bildirilmiştir.

(Şeytan) Dedi ki: "Rabbim, öyleyse onların dirileceği güne kadar bana süre tanı."

(Allah) Dedi ki: "Öyleyse, sen (kendisine) süre tanınanlardansın." (Hicr Suresi, 36-37)

Bir başka ayette şeytanın aldığı izin şöyle belirtilmiştir:

(Şeytan) Demişti ki: "Şu bana karşı yücelttiğine bir bak; andolsun, eğer bana kıyamet gününe kadar süre tanırsan, onun soyunu —pek az dışında— kuşkusuz kendime bağlı kılacağım.

(Allah) Demişti ki: "Git, onlardan kim sana uyarırsa, şüphesiz sizin cezanız cehennemdir; eksiksiz bir ceza." (İsra Suresi, 62-63)

Ayetlerden de anlaşıldığı gibi şeytan Allah'ın irade ve takdiri içinde faaliyet gösterir. Faaliyetleri insana zarar vermek içindir. Zaten şeytan Allah'ın alemlerin Rabbi olduğunun bilincindedir. Hatta İblis, insanları azdıracığını belirtirken, Allah'ın büyüklüğü adına yemin eder:

Dedi ki: "Senin izzetin adına andolsun, ben, onların tümünü mutlaka azdırıp-kışkırtacağım." (Sad Suresi, 82)

Şeytanın insanları saptırmak için kullanacağı taktikler bile yine Allah tarafından belirlenmiştir. Allah şeytanı huzurundan kovmadan önce bunları ona bildirir:

Onlardan güç yetirdiklerini sesinle sarsıntıya uğrat, atlıların ve yayalarınla onların üstüne yaygarayı kopar, mallarda ve çocuklarda onlara ortak ol ve onlara çeşitli vaadlerde bulun. Şeytan, onlara aldatmadan başka bir şey vaatmez. (İsra Suresi, 64)

Şeytanın, Allah'ın izni dahilinde kullandığı taktikleri önümüzdeki sayfalarda ayrıntılarıyla inceleyeceğiz

Ancak unutulmamalıdır ki, şeytanın Allah'ın kendisine tanıdığı imkan dışında bir gücü yoktur. Şeytanın saptıracağı insanlar da zaten Allah tarafından daha önceden belirlenmiştir. Şeytanın görevi, cehennem için yaratılmış insanların, ait oldukları yere gitmelerine vesile olmaktır. Şeytana uyanlar, Allah'ın cennetine layık olmayan, ahlak olarak hayvandan daha aşağılık olan varlıklardır. Allah bunu ayetlerinde şöyle açıklar:

Andolsun, cehennem için cinlerden ve insanlardan çok sayıda kişi yarattık (hazırladık). Kalpleri vardır bununla kavrayıp-anlamazlar, gözleri vardır bununla görmezler, kulakları vardır bununla işitmezler. Bunlar hayvanlar gibidir, hatta daha aşağılıktırlar. İşte bunlar gafil olanlardır. (Araf Suresi, 179)

Bunun yanı sıra şeytanın Allah'ın muhlis kulları üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Allah izin vermediği için, şeytan, müminleri saptırmaya güç yetiremez. Allah, kendisini Allah'a adayan ve O'na ortak koşmayan ihlaslı kullarını şeytanın saptırıcı etkisinden korumuştur.

Gerçek şu ki, iman edenler ve Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) hiçbir zorlayıcı-gücü yoktur. (Nahl Suresi, 99)

Sonuç olarak şeytan tüm diğer varlıklar gibi, Allah tarafından görevlendirilmiş bir varlıktır. Görevi, Allah'ın cennet için yarattığı müminler ile cehennem için yarattığı diğer insanların birbirlerinden ayrılmasına vesile olmaktır. Bu bir nevi temizlik anlamına gelir. Kalbinde hastalık ve pislik bulunanlar, şeytan sayesinde müminlerden uzaklaşır, ayrılırlar. Ayette şeytanın etkisinin yalnızca bu kimseler üzerinde olacağı bildirilmiştir:

Şeytanın (bu tür) katıp bırakmaları, kalplerinde hastalık olanlara ve kalpleri (her türlü) duyarlılıktan yoksun bulunanlara (Allah'ın) bir deneme kılması içindir. Şüphesiz zalimler, (gerçeğin kendisinden) uzak bir ayrılık içindedirler. (Hac Suresi, 53)

Dahası şeytanın müminlere vermeye çalıştığı sıkıntılar, müminlerin dünyada Allah'a yakınlaşmalarına, Allah'a daha sıkı sarılmalarına ve hidayetlerinin artmasına vesile olur:

(Bir de) Kendilerine ilim verilenlerin, bunun (Kuran'ın) hiç tartışmasız Rablerinden olan bir gerçek olduğunu bilmeleri için; böylelikle ona iman etsinler ve kalpleri ona tatmin bulmuş olarak bağlansın. Şüphesiz Allah, iman edenleri dosdoğru yola yöneltir. (Hac Suresi, 54)

2-Şeytan'ın Özellikleri

Şeytan her insanın hayatı boyunca binlerce defa karşılaşacağı en büyük düşmanıdır. Düşmandır çünkü, insan yüzünden Allah katındaki makamını kaybetmiştir. Yeryüzünde bulunmasının tek nedeni de insanları saptırmak için Allah'tan aldığı izindir. Kıyamete kadar, bu izin doğrultusunda olabildiği kadar çok insanı cehennem ateşine sürükleyecek, bunu başarmak için her türlü yolu deneyecektir. Bu amaçla şeytan, insanları her an gözler (Araf Suresi, 27), insana zarar verecek planlar ve oyunlar hazırlar.

Çoğu insan şeytanın ne kadar büyük bir tehlike olduğunun farkında bile değildir. Şeytan bu insanların mantığına göre, uzak, hatta hayali bir varlıktır. Onlara göre yalnızca çok büyük kötülükleri yapan, vahşi, cani kimseler şeytana uyarlar. Kendilerini ve kendileri gibi normal insanları zaten temiz kalpli görürler. Ancak arada yapılan ufak tefek hatalar için "şeytana uydum" denir.

Oysa bu gaflet, insanın hayatı boyunca yapabileceği en büyük hatalardan biridir. Çünkü şeytan —iman eden küçük bir grup dışında— insanların tamamına yakınına kendi kontrolü altına almıştır. Bu insanlar farkında olmadan en büyük düşmanları olan şeytanın istediği hayatı yaşar ve onun peşinden cehenneme giderler. Oysa insanların yapması gereken, şeytanı çok iyi tanımak ve onu düşman edinmektir. Allah bunu insanlara Fatır Suresi'nde emretmiştir:

Gerçek şu ki, şeytan sizin düşmanınızdır, öyleyse siz de onu düşman edinin... (Fatır Suresi, 6)

Şeytanın farkına varmak, onu bir düşman olarak kavramak insanı kurtuluşa götüren adımlardan biridir. Bunun için öncelikle şeytanın özelliklerini, daha sonra da kullandığı taktikleri bilmek gerekir. Birçok Kuran ayetinde ayrıntılı olarak tarif edilen bu özellikler aşağıda ana başlıklar altında sıralanmıştır.

Sinsi ve Yalancıdır

Şeytan, insanları doğru yoldan alıkoymak için öncelikle gerçekleri örter. Bunun en geçerli yolu ise sinsice yalan söyleyerek insanları kandırmaktır. Yalan yoluyla, sahte ve boş vaatler vererek insanları kendi tarafına çekmeye çalışır. Daha iyi bir sosyal statü, daha çok para, daha çok cinsellik, daha rahat bir hayat, hatta ahirette daha üstün bir konum bile vaat eder. Ancak yalan söylediğini ve boş vaatlerde bulunduğunu ahirette kendisi itiraf edecektir:

İş hükme bağlanıp-bitince, şeytan der ki: "Doğrusu, Allah, size gerçek olan vaadi vaadetti, ben de size vaadde bulundum, fakat size yalan söyledim...(İbrahim Suresi, 22)

Fakat bu itiraf ancak dünya hayatı sona erdikten sonra, şeytan ve dostları kıyamet günü haşredildikleri zaman gerçekleşir. Elbette bu gerçeği öğrenmek şeytanın dostlarına hiçbir fayda sağlamaz. Hepsini tarih boyu şeytana tabi olan diğer insanlarla beraber cehenneme girerler.

İtaatten Çıkmış, Saygısız ve Nankördür

Şeytan kendisini yoktan var eden ve sahip olduğu bütün özellikleri veren Allah'a karşı büyük bir nankörlük içindedir. (İsra Suresi, 27) Bu nankörlük ve kendini bilmezlik içinde kendi yaratıcısına başkaldırmış ve itaatten çıkmıştır.

Azgın ve Kaypaktır

Şeytanın dikkat çekilen bir başka özelliği de hem azgın, hem de kaypak (Hac Suresi, 3) oluşudur.

Düzeni İnananlar İçin Çok zayıftır

Şeytanın iman edenlere karşı kurduğu tuzaklar ve hileli düzenler dıştan bakıldığında güçlü gibi gözükse de bu aslında bir aldanıştır. Çünkü gerçekte şeytanın hileli düzeni zayıftır ve yıkılmaya mahkumdur:

İman edenler Allah yolunda savaşır; inkar edenler ise tağut yolunda savaşır, öyleyse şeytanın dostlarıyla savaşın. Hiç şüphesiz, şeytanın hileli-düzeni pek zayıftır. (Nisa Suresi, 76)

Gücü Yalnızca Çağırma Yeter

Şeytanın insan üzerinde zorlayıcı bir gücü yoktur. O yalnızca insanları davet eder. Bu davete uyan insanın kendisidir. Yani insan bir vicdansızlık yaptığında, bunun sorumluluğunu şeytana yükleyip bırakamaz. Asıl kınaması gereken şeytana uyan nefsidir. Şeytan bu gerçeği ahirette kendisini suçlayan inkarcılara karşı şöyle bildirecektir:

...Benim size karşı zorlayıcı bir gücüm yoktu, yalnızca sizi çağırdım, siz de bana icabet ettiniz. Öyleyse beni kınamayın, siz kendinizi kınayın. (İbrahim Suresi, 22)

İnsanların Düşmanıdır

Şeytan'ın insanın başdüşmanı olduğu birçok ayette belirtilmiştir. (En'am Suresi 142, Kehf Suresi 50, Yasin Suresi 60) Çünkü şeytanın insana vermek istediği zarar, yeryüzünde hiç kimsenin veremeyeceği kadar büyüktür. Şeytan insanın cehennemde sonsuza kadar yanmasını ister. Bu sebeple de insanın en büyük düşmanıdır. Bu gerçek ayetlerde bildirilmektedir:

Ey insanlar, yeryüzünde olan şeyleri helal ve temiz olarak yiyin ve şeytanın adımlarını izlemeyin. Gerçekte o, sizin için apaçık bir düşmandır. (Bakara Suresi, 168)

Çünkü şeytan, insan için apaçık bir düşmandır. (Yusuf Suresi, 5)

İyilikten ve Hayırdan Yana Hiçbir Yönü Yoktur

Varlığını insana zarar ve sıkıntı vermeye adanmış olan şeytan, insanlar için hiçbir hayır ve iyilik sahibi değildir. Şeytanın bu özelliği ayetlerde de "her türlü hayırla ilişkisi kesilmiş" (Nisa Suresi, 117) olarak bildirilmiştir.

İnsanlar Üzerinde Bir Pisliktir

Şeytanın insan üzerindeki etkisi, Kuran'da "pislik" olarak tanımlanır:

...Sizi kendisiyle tertemiz kılmak, sizden şeytanın pisliklerini gidermek, kalplerinizin üstünde (güven ve kararlılık duygusunu) pekiştirmek ve bununla ayaklarınızı (arz üzerinde) sağlamlaştırmak için size gökten su indiriyordu. (Enfal Suresi, 11)

Allah Katından Kovulmuştur

Şeytan itaatsizliği ve nankörlüğü yüzünden Allah katından aşağılanarak ve horlanarak kovulmuştur. Zaten "şeytan" kelimesi de bizzat bu kovulmuşluk anlamını içermektedir. Şeytanın bu özelliği Al-i İmran Suresi 36, Tekvir Suresi 25 ve Hicr Suresi 17. ayetlerde bildirilmektedir.

3-Şeytan'ın Taktikleri

Kıyamete kadar sürecek mücadele sonucunda şeytan, milyarlarca insanı kendisiyle birlikte cehennem ateşinin içine sürükler. Ancak, bir grup vardır ki şeytan onlara karşı asla zafer kazanamayacaktır; müminler. Çünkü müminler Allah'ın yeryüzündeki halifeleridir ve O'nun koruması altındadırlar. Şeytanın oyunları onlara karşı etkisiz kalır. Şeytan tarafından da itiraf edilen bu gerçek Kuran'da şöyle geçer:

Dedi ki: "Rabbim, beni kışkırttığın şeye karşılık, andolsun, ben de yeryüzünde onlara, (sana başkaldırmayı ve dünya tutkularını) süsleyip-çekici göstereceğim ve onların tümünü mutlaka kışkırtıp-saptıracağım. Ancak onlardan muhlis olan kulların müstesna." (Hicr Suresi, 39-40)

Ayetten de anlaşıldığı gibi şeytanın gücü gerçek müminleri saptırmaya yetmez. Ancak hiç kimse de kendisini kesin olarak "cennetlik" göremez. Mümin bir kimse "şüphesiz Rablerinin azabından emin olunamaz" (Mearic Suresi, 28) ayeti gereğince imanını korumak için, her zaman "Allah'ın ipine sınımsız sarılmak" (Al-i İmran Suresi, 103) zorundadır. Şeytan, insanların "dosdoğru yollarına oturacağı" (Araf Suresi, 16), onların "ayaklarını kaydırmak" (Al-i İmran Suresi, 155) isteyeceği için, mümin onun hile ve oyunlarına karşı uyanık olmalıdır. Aksi takdirde hiç farkında bile olmadan bu tuzaklara düşer ve hatta bir süre sonra dinden dahi çıkabilir. Şimdi şeytanın insanları cehenneme sürüklemek için kullandığı taktikleri ayrı ayrı inceleyelim.

Vesvese Verir

Müminlerin en büyük düşmanlarına karşı mücadeleleri ömür boyu sürer. Bu savaş sırasında şeytan çok kurnaz yöntemler kullanır. İnsana hiçbir zaman gerçek yüzünü göstermez, karşısına çıkıp "ben şeytanım, ve senin cehennemde yanmanı istiyorum" demez. Onun yerine, "sinsice göğüslere ve kalplere vesvese vererek" (Nas Suresi, 4-5) kendi varlığını ustaca gizler. Şeytanın farkında olmayan bir insan, onun telkinlerini kendi kafasından geçen düşünceler zanneder. Dahası şeytan bu fikirlerin doğruluğuna onları inandırır. Bu sayede birçok insanı —kendileri şuurunda değilken— tamamen kontrolü altına alır.

Ancak müminler, göğüslere ve kalplere kadar girip fısıldayabilme yeteneğine sahip bu düşmanı, Kuran sayesinde saf dışı edebilirler. Mümin öncelikle, kalbinden gelen bu sesin, şeytana mı yoksa kendi vicdanına mı ait olduğunu teşhis edecek bir nur ve feraset sahibidir. Şeytanın oyununun farkına vardıktan sonra, Kuran'da emredilen hareketi yapar, Allah'a sığınır. Çünkü Allah'ı anan bir mümin karşısında şeytanın vesvesesinin hiçbir etkisi kalmaz. Allah bu önemli sırrı Kuran'da şöyle bildirir:

Eğer sana şeytandan yana bir kışkırtma (vesvese veya iğva) gelirse, hemen Allah'a sığın. Çünkü O, işitendir, bilendir.

(Allah'tan) Sakınanlara şeytandan bir vesvese eriştiğinde (önce) iyice düşünürler (Allah'ı zikredip-anarlar), sonra hemen bakarsın ki görüp bilmişlerdir. (A'raf Suresi, 200-201)

Dünya hayatının bir imtihan yeri olması nedeniyle gün içinde insanın karşısına birçok farklı durum ve değişik ortam çıkabilir. Şartlar ve ortam ne olursa olsun, şeytan hep pusuda bekler. Bunlardan herhangi birinde müminin gösterebileceği en küçük zayıflık, şeytan için büyük bir fırsattır. Ve şeytan bu fırsatların hepsinde şansını dener. Ancak kendi varlığını hiçbir şekilde farketmemeye çalışır.

Eğer mümin, içinde bulunduğu ruh halinde veya ortamda bir şeylerin ters gittiğini, sıkıntı verdiğini veya vicdanını rahatsız ettiğini hissediyorsa —ki bu sıkıntı genelde vicdan yoluyla yapılan rahmani bir uyarıdır— hemen durup düşünmesi gerekir. Bunun için en kolay yol, insanın kendisine dışarıdan tarafsız bir yabancı gözüyle bakmasıdır. Böylece karşısındaki insanı —yani kendisini— şu sorular yardımıyla inceleyebilir:

☐ O an için kafasından geçen düşünceler Kuran' uygun mu?

☐ Allah'ı anmada gevşeklik mi gösteriyor?

☐ Kuran'ın sınırlarını korumada, hükümlerini gözetmede gevşek mi davranıyor?

☐ Planları Allah'ın rızası ve ahireti dışında bir amaca mı yönelik?

☐ O an için kendi çıkarı diğer müminlerden daha mı ön planda?

☐ Kendisine veya bir başka mümine yönelik kuşkusu, zannı mı var?

☒Müminler içinde kendisinin özel bir konumu olduğunu, yerinin doldurulamayacağını mı düşünüyor?

☒Olaylar karşısında tevekkülsüz davranıp haksızlığa uğradığını mı düşünüyor?

☒Yaptığı fedakarlığın diğer insanlar tarafından bilinmesini, bunun konuşulmasını mı istiyor?

☒Sevdiği bir maldan fedakarlık etmesi gerekiyor da, bunu bir bahane bulup yapmamaya mı çalışıyor?

☒Herhangi bir dünya malına karşı hırsı mı var?

☒Gelecek korkusu mu taşıyor?

☒Kendisine Kuran doğrultusunda yapılan bir uyarıya karşı tahammülsüz mü?

☒Allah'a ve dine düşman bir kimseye karşı içinde bir sevgi, bağlılık mı oluştu?

☒Kuran okumayı, dua etmeyi, veya salih amellerde bulunmayı geçersiz mazeretlerle erteledi mi?

Eğer içindeki sıkıntı burada sayılanlar veya bunlara benzer bir durumdan kaynaklanıyorsa, bu insana şeytan o an için musallat olmuş demektir. Kendinizin zannettiğiniz bu düşüncelerin hepsi de, şeytanın kalbinize fısıldadığı sözleridir.

Şeytan farklı insanlar için farklı taktikler kullanır. Örneğin dinden uzak, Kuran'dan gafil yaşayan bir kimseyi, bu hayat tarzına devam ettirecek taktikler izler. Onları tamamen dünya hayatına yöneltir, dünyanın gelip geçici süsüne iyice daldırır, böylece ömür boyu hak dinden uzak tutar.

Dine yeni yeni ilgi duymaya başlayan kimseyi, çevresi tarafından dışlanacağı, dinin hayatını kısıtlayacağı, eğer dini uygulamaya başlarsa bunu devam ettiremeyeceği gibi boş ve yersiz endişelere düşürerek dinden uzaklaştırmaya çalışır.

Şeytan müminlere karşı da faaliyetini sürdürür. Örneğin bir müminin her hangi bir mümine karşı sinirlenmesi veya Kuran okumayı aklından geçirdiğinde önemsiz bir bahane bulup bundan vazgeçmesi bu fısıltıların etkisindedir. Ancak şeytan mümine doğrudan "Kuran okuma", "Allah'ı anma" diye fısıldamaz. Çünkü bunun etkisiz olacağını bilir. Onun yerine insanın kafasını boş ve uzun emellerle oyalamaya çalışır. Eğer insan bu fısıltıların etkisinde kalır, ahireti unutup dünya hayatına dalarsa, bu gafletin etkisiyle doğal olarak Kuran'ın emrettiği yaşam biçiminden uzaklaşır. Bu tuzağa düşmemenin tek yolu şeytanın fısıltılarını zamanında teşhis edip Allah'a sığınmaktır.

Sağlıklı bir teşhis ise şeytanın özellikleri, taktikleri ve insan üzerinde oynadığı oyunlar bilindiği takdirde yapılabilir. Bunun için de tek yol gösterici Kuran'dır. İlerleyen sayfalarda Kuran ayetlerine göre şeytanın taktikleri, insanları Allah yolundan saptırmak için kurduğu tuzaklar ve müminlerin hareketlerine hata olarak yansıyan hileleri incelenecektir.

Şirk

Şirk, Kuran'da, Allah'a ortak koşarak O'ndan başkasını ilah edinmek anlamında kullanılan bir kelimedir. Ancak içinde buldukları şirk yüzünden cehenneme gidecek milyarlarca insan, gerçekte şirk kelimesinin anlamını bile bilmezler. "Şirk koşturmak, Allah'tan başkasını ilah edinmek" ifadesiyle, yaratıcı olarak Allah'tan başka bir yaratıcı kabul etmek, putlara tapmak gibi yüzyıllar öncesinin çok tanrılı dinlerinin kastedildiğini zannederler. Bu mantıktan yola çıkan cahiliye toplumu fertleri, "ben Allah'a inanıyorum, kimseye zararım yok, insanlara faydalıyım, cehenneme gideceğimi zannetmiyorum" gibi tamamen Kuran dışı, sapkın mantıklara sahip olurlar.

Oysa Allah'tan başka bir varlığı koruyucu güç olarak kabul etmek, Allah'tan başkasından korkmak, Allah'tan başkasına karşı müstakil bir sevgi duymak, Allah'a eş ve ortak koşmak anlamına gelir.

Allah'tan başka yol göstericiler edinmek de en yaygın şirk çeşitlerindedir. Günümüz cahiliye toplumu da, Allah'tan başka yol göstericiler kabul ederek ve bu yol göstericileri izleyerek, yüzyıllar öncesinin puta tapıcılığını yaşatırlar. Çok tanrılı dinlerin yerini insanlar tarafından ortaya atılan din-dışı ideolojiler, önünde bel bükülen putların yerini bu ideolojilerin kurucuları ya da kurucularının heykelleri almıştır. Ülkeler ve milliyetler ne olursa olsun, bu yolla milyarlarca insan Allah'ın dinini yaşamaktan alıkonulmuştur.

Elbette bu sapkınlığı en çok tahrik eden de şeytandır. Çünkü insanın Allah'tan uzaklaştığı her nokta şeytanın insana karşı başarı kazandığı bir cephedir. Bu yüzden şeytan, şirk sayesinde cahiliye insanların beyinlerini uyuşturur. Bütün yaşamlarını çepeçevre saran şirk, bu insanların sağlıklı düşüncelerini engeller. Yaşamlarını Allah'ın istediği şekilde, Kuran çerçevesinde değil, şeytanın telkinleri altında geçirirler.

Şirk içinde geçen bir yaşam, şeytan tarafından hazırlanmış öyle sinsi bir tuzaktır ki, bu tuzağın içindekiler kendi durumlarının farkına bile varmazlar. Bu insanların çoğu kendilerini doğru yolda, hatta herkesten daha çok cennetlik görürler. Şirk koştuklarının bilincinde olmayan ve kendilerini kandıran bu insanların, ahiret günü aslında birer müşrik olduklarını öğrendiklerinde uğradıkları yıkım ayette şöyle anlatılmıştır:

Onların tümünü toplayacağımız gün; sonra şirk koşanlara diyeceğiz ki: "Nerede (o bir şey) sanıp da ortak koştuklarınız?" (Bundan) Sonra onların: "Rabbimiz olan Allah'a and olsun ki, biz müşriklerden değildik" demelerinden başka bir fitneleri olmadı (kalmadı.) Bak, kendilerine karşı nasıl yalan söylediler ve düzmekte oldukları da kendilerinden kaybolup-uzaklaştı. (En'am Suresi, 22-24)

Şirki doğuran unsurlardan birisi de insana yaratılıştan verilen sevgi duygusunun yanlış yönlendirilmesidir. İslam'da insanın Allah'a yakınlaşmasına vesile olan bu duygu, cahiliyede Allah'tan uzaklaştıran şeytani bir tutku olmuştur. Müminler fitratlarındaki sevgiyi asıl olarak Allah'a yöneltirler. Bu sevgi bütün sevgilerin üzerindedir. Diğer insanları ve varlıkları ise, Allah'a olan sevgilerinin bir tecellisi olarak severler. Bir insana bağımsız bir sevgi duymaları, örneğin Allah'a isyankar olan bir inkarcıya sevgi beslemeleri, Kuran'a göre mümkün değildir. Müminler Allah'ın hoşnutluğu için, Allah'ın sevdiğini sever, sevmediğini sevmezler. Müminlerin insan sevgisi Allah'a yöneltilen sevginin bir sonucu olduğundan, müşriklerin insan sevgisinden çok daha köklü ve kalıcıdır.

Müşrikler için sevgi, sahip oldukları sayısız ilaha karşı beslenir. Bu kimseler Allah'ı da sevdiğini iddia ederler. Ancak bu sevgi sözde kalır. Bütün yaşamlarını gerçek sevgilerini yönelttikleri putları için harcarlar. Örneğin, babalarını, oğullarını, eşlerini, parayı, makam ve mevkiyi Allah'tan daha çok severler. İnkâr edenlerin bu sevgileri bir ayette şöyle geçer:

İnsanlar içinde, Allah'tan başkasını "eş ve ortak" tutanlar vardır ki, onlar (bunları), Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin ise Allah'a olan sevgileri daha güçlüdür... (Bakara Suresi, 165)

Cahiliyede en yaygın olan şirk unsurlarından biri kadınlara duyulan tutku dolu sevgidir. Eğer herhangi bir kadına duyulan sevgi, Allah'a karşı duyulan sevgiden öte bir sevgiyse, söz konusu durum şirk doğurur. Oysa bir insana yöneltilen sevgi, ancak o kişideki güzelliklerin sahibinin Allah olduğu kalbe tam olarak yerleştirilmişse bir anlam kazanır. Allah'a karşı beslenecek sevgide bir sınır olmadığından, Allah için seven bir insanın karşısındakine yönelttiği sevgi de çok güçlü ve kalıcı olur.

Allah, kadınlara duyulan bu tutkunun, şeytanın bir oyunu olduğunu şöyle bildirmiştir:

Onlar, O'nu bırakıp da (birtakım) dişilere taparlar. Onlar o her türlü hayırla ilişkisi kesilmiş şeytandan başkasına tapmazlar. (Nisa Suresi, 117)

Şirk Allah'a karşı işlenmiş büyük bir günah ve nankörlüktür. Bu yüzden Allah bütün günahları affedebileceğini, ancak şirki kesinlikle affetmeyeceğini bildirmiştir:

Gerçekten, Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışında kalanı ise, dilediğini bağışlar. Kim Allah'a şirk koşarsa, doğrusu büyük bir günahla iftira etmiş olur. (Nisa Suresi, 48)

Şirk o kadar büyük bir tehlikedir ki, bütün bir ömrünü Allah'a ibadet etmekle geçiren kimseleri bile tehdit eder. Çünkü yapılan bütün salih ameller, şirk olduğu takdirde boşa gider. Bu yüzden şeytan, hayatlarını Allah'a adanmış müminlere şirk koşturmak için türlü tuzaklar hazırlar, uygun fırsatlar bekler. Kimi zaman kadınları, kimi zaman parayı kimi zaman da başka yolları kullanmayı dener. Örneğin kazanılan bir zaferin ardından yapılan "bunu sen başardın" telkini de şeytanın bu amaçla hazırladığı bir tuzaktır. Böylece kişiyi, Allah'ın kontrolü dışında şahsi bir gücü olduğuna inandırmaya çalışır.

Müminler amellerinin olduğuna göre bu amellerinin boşa gitmesine neden olacak her türlü tehlikeye karşı son derece dikkatli olmalıdırlar. Bunun için Kuran'da müminlere yapılmış çok açık bir uyarı vardır:

Andolsun, sana ve senden öncekilere vahyolundu (ki): "Eğer şirk koşacak olursan, şüphesiz amellerin boşa çıkacak ve elbette sen, hüsrana uğrayanlardan olacaksın. "Hayır, artık (yalnızca) Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol." (Zümer Suresi, 65-66)

İnsanların Şükretmelerini Engeller

Şeytan Allah'ın huzurundan kovulmadan önce, kendi kendine önemli bir söz vermiştir. Bu söz, şeytanın insanlara karşı kullanacağı çok önemli taktiklerden birini gösterir:

"Sonra muhakkak önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Onların çoğunu şükredici bulmayacaksınız." (Araf Suresi, 17)

Şeytan insanların şükretmelerini engellemek ister. Çünkü şükür Allah'ın Kuran'da en çok üzerinde durduğu konulardan biridir. Yaklaşık 60 ayette şükürden ve şükretmenin öneminden bahsedilir. Allah'ın bu kadar önemle hatırlattığı bir konuyu insanlara göz ardı ettirmek, şeytanın elbette başlıca amaçlarından biri olacaktır.

Şükredebilmek için öncelikle şükürün önemini kavrayabilecek şuura sahip olmak gerekir. Şükreden bir insan, sahip olduğu nimetin tek sahibinin ve onu kendisine verenin Allah olduğunu ve Allah karşısındaki acizliğini bilir. Allah'ın büyüklüğünü, azametini gözardı eden, bunu kalbine sindiremeyen bir insanın şükürü de aynı derecede yüzeysel olur.

Şeytan tarafından yönlendirilen cahiliye toplumu zaten şükürden uzaktır. Şükretmek gibi temel bir ibadeti ancak başlarına gelen bir bela geçtikten sonra veya istenmeyen bir durum ortadan kalktığına oldukça kısa bir süre hatırlar, sonra tekrar küfür içindeki yaşamlarına geri dönerler. Kuran'da bu yapıya örnek olarak felakete uğradığı zaman dua eden, üzerlerinden sıkıntı kalktığı zaman şirk koşan insanların durumları verilmiştir:

De ki: "Sizi karanın ve denizin karanlıklarından kim kurtarmaktadır ki, siz (açıktan ve) gizliden gizliye ona yalvararak dua etmektesiniz: Andolsun, bizi bundan kurtarırsan, gerçekten şükredenlerden oluruz."

De ki: "Ondan ve her türlü sıkıntıdan sizi Allah kurtarmaktadır. Sonra siz yine şirk koşmaktasınız."
(En'am Suresi, 63-64)

Oysa şükretmek insanın en önemli sorumluluklarından biridir. Çünkü her insanın hayatı şükredeceği sayısız nimetlerle doludur. Öyle ki bu nimetlerin bir genelleme yapılarak bile bitirilemeyeceği Nahl Suresi'nin 18. ayetinde belirtilmiştir. Kuran'da şükür için belirli bir sınır koyulmadığından, insan elindeki bütün nimetleri bir şükür vesilesi olarak kullanılabilir. Örneğin Hz. İbrahim gibi, kendisini yediren ve içirenin Allah olduğunun bilincinde olan bir kişi (Şuara Suresi, 79), her yemek yediğinde veya bir şey içtiğinde, bunları kendisine lütfeden Allah'a şükretmelidir.

Ancak şükretmek yalnızca yeme içme ile sınırlı kalmamalıdır. İnsanın günboyu istifade ettiği halde çoğu zaman aklına getirmediği, tefekkür etmediği ancak kaybettiği zaman değerinin farkına vardığı sayısız nimet vardır. Kuran'da sık sık bahsi geçen ve şükür vesilesi olarak bildirilen "görme" ve "içitme" nimetleri de bunlara örnektir.

Görme ve işitme tesadüfen ortaya çıkmış özellikler değildir. Allah'ın insanlara gözler, kulaklar vermesi, kendisine şükretmeleri, gerektiği gibi kulluk etmeleri amacıyladır:

Allah, sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmezken çıkardı ve umulur ki şükredersiniz diye işitme, görme (duyularını) ve gönüller verdi. (Nahl Suresi, 78)

Aynı şekilde insanlar için ulaşım ve taşıma aracı olan gemilerin, dünyanın dörtte üçünü oluşturan denizlerin ve rüzgarların bile varlığı insanların şükretmelerine vesile olmalıdır. Allah bunu şöyle bildirir:

Denizi de sizin emrinize veren O'dur, ondan taze et yemektesiniz ve giyiminizde ondan süs-eşyaları çıkarmaktasınız. Gemilerin onda (suları) yara yara akıp gittiğini görüyorsunuz. (Bütün bunlar) O'nun fazlından aramanız ve şükretmeniz içindir. (Nahl Suresi, 14)

Size kendi rahmetinden tattırması, emriyle gemileri yürütmesi ve O'nun fazlından (rızkınızı) aramanız ile umulur ki şükretmeniz için, rüzgarları müjde vericiler olarak göndermesi, O'nun ayetlerindedir. (Rum Suresi, 46)

Allah; kendi emriyle gemiler akıp gitsin ve O'nun fazlından ararsınız diye, sizin için denize boyun eğdirdi. Umulur ki şükredersiniz. (Casiye Suresi, 12)

Müminin kendisine verilen nimete şükretmesi, bu nimete ehil olduğunu gösteren bir delildir. Böylece hem nimetin hakkını vermiş olur, hem de daha üstün bir nimet için önünde yol açılır. Allah şükreden kullarına nimetlerini artıracığını bildirirken, şükretmeyen nankörleri azabıyla tehdit eder:

Rabbiniz şöyle buyurmuştu: "Andolsun, eğer şükrederseniz gerçekten size artırırım ve andolsun, eğer nankörlük ederseniz, şüphesiz, benim azabım pek şiddetlidir. (İbrahim Suresi, 7)

Kendisine peygamberlik makamı verilmiş Hz. Süleyman'ın Allah'tan kendisine şükretmeyi ilham etmesini istemesi (Neml Suresi, 19) tüm müminlere örnek olmalıdır. Çünkü şeytan, insanlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından yaklaşarak; unutturmak, nimetlere karşı ülfet duygusu vermek, önemsetmemek gibi hilelerle onları şükretmekten alıkoymaya çalışmaktadır.

Korku Vermesi

Müminlerin Allah'a olan yakınlıkları şeytana karşı manevi bir kalkan oluşturur. Allah'a teslim olmak, O'nu zikretmek, yeryüzündeki her olayın O'nun kontrolünde olduğunu bilmek ve katıksızca O'na yönelmek, müminlere önemli bir manevi güç sağlar. Şeytan her fırsatta müminlerin bu manevi güçlerini zayıflatacak yollar dener. Bu yollardan biri de insana Allah korkusu dışında başka "korku"lar vermektir.

Şeytanın bu silahı kullanmasının önemli bir nedeni vardır. Korku, şuurun kapanmasına, Allah ile bağlantının kopmasına ve tevekkülün ortadan kalkmasına sebep olur. İhlasını koruyan bir mümin için böyle bir durum söz konusu olmaz. Şeytan ancak gaflet içinde olan, şuuru geçici olarak veya tümüyle kapanmış kimseleri etkiler. Bir Kuran ayetinde asıl korkulması gereken gücün Allah olduğu şöyle hatırlatılmaktadır:

İşte bu şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Siz onlardan korkmayın, eğer mü'minlerseniz, Ben'den korkun. (Al-i İmran Suresi, 175)

Müminler için dünya, bir kadere bağlı olarak yaşadıkları geçici bir mekandır. Korkacakları tek varlık da bu dünyanın ve kaderin yegane hakimi Allah'tır.

Mümin olmayanlar ise dünyayı, birbirinden bağımsız olay ve insanların yer aldığı kontrolsüz bir mekan zannederler. Şeytan herhangi bir vesile ile bu insanların kalplerine kolaylıkla korku sokar. Artık

karşlarına çıkan her olay onlara göre sonu belli olmayan bir bilinmeyendir. Ölüm korkusuyla, fakirlik korkusuyla, gelecek korkusuyla Allah'a değil, sayısız putlarına sıkıca sarılırlar.

Şeytanın "korku" telkini mümin topluluğu içinde bulunan, ancak kalplerinde hastalık bulunan kimseler üzerinde de etkili olur. Allah yolunda bir güçlkle karşılaştıklarında kendilerini teslim alan bu korku, içinde buldukları gafletin ortaya çıkmasını sağlar. Örneğin sıcak savaş ortamında korkularına yenik düşen bir grup insanın durumu Kuran'da şöyle bildirilmiştir:

İman edenler, derler ki: "(Savaş izni için) Bir sure indirilmeli değil miydi?" Fakat, içinde savaş (kıtal) zikri geçen muhkem bir sure indirildiği zaman, kalplerinde hastalık olanların, üzerine ölüm baygınlığı çökmüş olanların bakışı gibi sana baktıklarını gördün... (Muhammed Suresi, 20)

Tevekküllü kimse kendisini tam olarak Allah'a ve kadere teslim eder. Korkudan tamamen arınır ve Allah'a tam teslimiyetin verdiği cesaretle Allah dışında hiçbir güçten korkmaz.

Yalnız burada unutulmaması gereken, müminlerin cesaretinin, şuursuz ve akılsız inkarcıların kendini bilmezliklerinden çok farklı bir özellik olduğudur. Bu duygu kadere tam olarak iman etmenin, Allah'a teslimiyetin verdiği kendine güven duygusudur. Samimi olarak iman etmeyenler tarafından asla taklit edilemez. Müminlerin bu cesaretinin Kuran'da birçok örneği vardır.

Örneğin Hz. Musa ve beraberindekiler, deniz ile Firavun'un ordusu arasında sıkıştıklarında, aralarındaki imanı zayıf olan kimseler yakalandıkları zannıyla korkuya kapılırlar. Oysa Hz. Musa, "Hayır, Rabbim benimledir" (Şuara Suresi, 62) diyerek Allah'a teslimiyetini ve güvenini ifade eder. Allah'a iman ettikleri için, Firavun tarafından kolları ve bacakları kesilmekle tehdit edilen büyücüler de aynı korkusuzluğu göstermişlerdir. Ateşe atılan Hz. İbrahim de aynı şekilde hiçbir korku duymamıştır. Kuran'ın Ahzab Suresi'nde bahsi geçen müminlerin, düşman birlikleriyle karşılaştıkları zaman "imanları ve teslimiyetleri" artmıştır. Çünkü şeytanın korku telkini tevekkül eden kimse üzerinde etkisizdir. Allah'ın ayetinde de bildirdiği gibi, şeytanın "...iman edenler ve Rablerine tevekkül edenler üzerinde hiçbir zorlayıcı-gücü yoktur". (Nahl Suresi, 99)

Müminlerin Arasını Bozmaya Çalışır

Kuran müminlerin birlik içinde, birbirlerine destek ve yardımcı olmalarını, birbirlerini gözleyip kollamalarını emreder. Bağın ne derece güçlü olması gerektiği aşağıdaki ayetle bildirilmiştir:

Şüphesiz Allah, kendi yolunda, sanki birbirlerine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever. (Saf Suresi, 4)

İşte şeytan bu önemli hükmü göz ardı ettirmeye ve müminlerin aralarındaki birliği yıpratmaya çalışır. Bu amaç doğrultusunda en büyük çabayı müminler arasındaki konuşmaları etki altında bırakmak için harcar. Kötü söz söyleme, imalı konuşma, laf dokundurma gibi cahiliye insanlarına ait çirkinlikleri yapmaya teşvik ederek müminlerin aralarını açmaya çalışır. İman eden bir kimse, şeytana karşı boş bulunduğu her an böyle bir tehlikeyle karşı karşıya kalabilir. Bu yüzden Kuran'da, müminler bu tehlikeye karşı uyarılır, birbirlerine karşı güzel söz söylemelerini emreder ve şeytanın müminlerin düşmanı olduğunu hatırlatır:

Kullarıma, sözün en güzel olanını söylemelerini söyle. Çünkü şeytan aralarını açıp bozmaktadır. Şüphesiz şeytan insanın açıkça bir düşmanıdır. (İsra Suresi, 53)

Gerçekten şeytan, içki ve kumarla aranızda düşmanlık ve kin düşürmek, sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi? (Maide Suresi, 91)

Öğüt Verdiğine İnsanları İnanır

Şeytan, başdüşmanı olan insanı sonsuz yıkıma uğratmak istediği halde, hiçbir şekilde bu niyetini ona sezdirmez. Tam aksine insana, öğüt vermek isteyen bir yardımcı kimliği altında yaklaşır. İnsanı, onun iyiliğini istediğine inandırdıktan sonra, kontrolü altına alır. Kişinin zaafalarını kullanarak, ona bu yönde telkinler yapar.

Hız. Adem'in, cennetten çıkarılmasına neden olan hatayı yapmasının sebebi de, bu sinsi tuzaktır. Şeytan Hız. Adem'e ve eşine bir dost gibi yaklaşmış ve onlara kendilerine öğüt verdiğine dair yemin etmiştir.

Şeytan, kendilerinden "örtülüp gizlenen çirkin yerlerini" açığa çıkarmak için onlara vesvese verdi ve dedi ki: "Rabbinizin size bu ağacı yasaklaması, yalnızca, sizin iki melek olmamanız veya ebedi yaşayanlardan kılınmamanız içindir."

Ve: "Gerçekten ben size öğüt verenlerdenim" diye yemin de etti. (Araf Suresi, 20-21)

Şeytan Hız. Adem'i ve eşini aldatarak cennetten kovulmalarını sağlamıştır. Hız. Adem ancak tevbe ettikten ve Allah'tan bağışlanma diledikten sonra tekrar doğru yolu bulabilmiştir.

Şeytanın düşmanı olduğu uyarısını bizzat Allah'tan duyan Hız. Adem'in, bu uyarıdan sonra bile şeytan tarafından kandırılması, insanın ömrü boyunca karşı karşıya olduğu gizli düşmanının ne kadar usta ve sinsi bir yalancı olduğunun bir delilidir.

Hız. Adem'e tüm şeytanların en büyüğü olan İblis tarafından verilen "ben size öğüt verenlerdenim" telkini, diğer insanlara da insi şeytanlar tarafından yapılır. Kendi kavmini Allah'ın yolundan alıkoyarken onlara, "...ben, size yalnızca gördüğümü (kendi görüşümü) gösteriyorum ve ben sizi doğru yoldan da başkasına yöneltmiyorum" (Mümin Suresi, 29) diyen Firavun bunun bir örneğidir.

Benzer telkinlere bugünkü cahiliye toplumunda da sıkça rastlamak mümkündür. Dini yaşamak isteyen bir gence karşı yapılan "sen daha çok gençsin, hayatını yaşa, yaşlanınca zaten ibadet edersin" telkini buna bir örnektir. Telkini yapan kişi bunu kendisinin iyiliğini istediği için yaptığını öne sürer. Oysa çağırdığı yol cehennem yoludur.

Şeytan "öğüt verme" taktiğini uygulamak için öncelikle kişinin yakın çevresinde bulunan ve daha önceden kontrolü altına aldığı kimseleri kullanacaktır. Örneğin Kuran'da, iman ettikten sonra şeytan tarafından ayartılan, bu aşamadan sonra arkadaşlarının telkinleriyle sapan kişilerden bahsedilir. Bu "arkadaş"ların sözleri, şeytanın taktiğini çok net gözler önüne serer: "Doğru yola, bize gel..." Şeytanın bu taktiğinin bildirildiği ayetin tamamı şöyledir:

De ki: "Bize yararı ve zararı olmayan Allah'tan başka şeylere mi tapalım? Allah bizi hidayete erdirdikten sonra, şeytanların ayartarak yerde şaşkınca bıraktıkları, arkadaşlarının da: "Doğru yola, bize gel" diye kendisini çağırdığı kimse gibi topuklarımız üzerinde gerisin geri mi döndürülelim?" De ki: "Hiç şüphesiz Allah'ın yolu, asıl yoldur. Ve biz alemlerin Rabbine (kendimizi) teslim etmekle emrolunduk." (En'am Suresi, 71)

İnsan bu düşmana karşı son derece dikkatli olmak zorundadır. Ancak Allah'a tam olarak teslim olmuş ve O'nun zikrine sıkı sıkıya sarılmış bir kimse bunu başaracak şura sahip olur. Şeytanın telkinlerinin kaynağını hemen teşhis eder ve zihninden söküp atar. Aksi takdirde kişi bunları kendi düşüncesi zanneder ve iradesini ona teslim eder.

Allah Adını Kullanarak Saptırması

Şeytanın en sinsi ve aldatıcı hilelerinden biri de insanlara Allah'ın ismini kullanarak yaklaşmasıdır. Bu yöntemle, Allah'ın razı olmadığı hareketlerin din ve Allah adına yapıldığını telkin eder. Söz konusu hareketleri hizmet, ibadet kisvesi altında yaptırır. Bu oyuna gelen bir insan, İslam'ın kendisine Allah yolunda mücadele etmesi için sağladığı imkanları ve tanıdığı özgürlükleri, tamamen kendi nefsinin tatmin için kullanmaya başlar.

Örneğin böyle bir kişi, dine hizmet amacıyla küfrün yoğun olarak bulunduğu, aldatıcı dünya süsleriyle dolu bir ortama girdiğinde, sadece kendi nefsinin düşünerek hareket eder. Başlangıçta meşru olan nimetlerden zevk almasında hiçbir sakınca yokken bir süre sonra durum değişir. İslamın hayrı için başlayan bir hareket amacından sapar, nimetler amaç haline gelir.

Belki görünüşte Allah'ın sınırları içinde hareket ediliyordur, ama kalpte Allah'ın rızası değil, nefsin doyurulması hırsı vardır. Yaptığı hareketten hiçbir ecir alamayacağı gibi imanı gittikçe zedelenmeye başlar. Şeytan bir kez daha dünya hayatının aldatıcı süsünü kullanarak ahireti terk ettirmiş, bahane olarak da "Allah'ın rızası"nı kullanmıştır:

Ey insanlar, hiç şüphesiz Allah'ın va'di haktır; öyleyse dünya hayatı sizi aldatmasın ve aldatıcı(lar) da, sizi Allah ile (Allah'ın adını kullanarak) aldatmasın. Gerçek şu ki, şeytan sizin düşmanınızdır, öyleyse siz de onu düşman edinin. O, kendi grubunu, ancak çılgınca yanan ateşin halkından olmaya çağırır. (Fatır Suresi, 5-6)

Küçük hesapların ve geçici dünya hayatının peşine düşerek imanları zayıflayan, üstelik çıkarlarını korumak için Allah rızasını siper edinen bu insanlar bir süre sonra münafık konumuna girerler:

(Münafıklar) Onlara seslenirler: "Biz sizlerle birlikte değil miydik?" Derler ki: "Evet, ancak siz kendinizi fitneye düşürdünüz, (Müslümanları acıların ve yıkımların sarmasını) gözetip-beklediniz, (Allah'a ve İslam'a karşı) kuşkulara kapıldınız. Sizleri kuruntular yanıltıp-aldattı. Sonunda Allah'ın emri (olan ölüm) geliverdi; ve o aldatıcı da sizi Allah ile (Allah'ın adını kullanarak, hatta masumca sizden görünerek) aldatmış oldu." (Hadid Suresi, 14)

Bu hile oldukça kafa karıştırıcı ve aldatıcıdır. Çünkü şeytan bu sefer insanın dosdoğru yolunun üzerine oturarak (Araf Suresi, 16) bir tuzak hazırlamıştır. Ancak Allah'tan gerektiği gibi korkup sakınan kimseler şeytanın bu oyununa gelmezler. Çünkü Allah kendisinden korkup sakınana, onu doğru yola ulaştıracak, doğruyu yanlıştan ayırmasını sağlayacak bir anlayış verir:

Ey iman edenler, Allah'tan korkup-sakınırsanız, size doğruyu yanlıştan ayıran bir nur ve anlayış (furkan) verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Allah büyük fazl sahibidir. (Enfal Suresi, 29)

Şeytanın insanı Allah'ın adıyla aldatmasının bir başka yolu da, Allah'ın affediciliğini öne sürerek insanı günah işlemeye teşvik etmesidir. Allah elbetteki büyük bir merhamet sahibidir ve tevbe edip kendisinden bağışlanma dileyen her kulunun günahlarını affedebilir. Ama bir insan, "nasıl olsa Allah affeder" diyerek bile bile günah işlemeye başlarsa, çok tehlikeli bir yola girmiş olur. Zamanla kalbi katılaşıp, duyarsızlaşır ve Allah korkusunu tümüyle yitirir. Kuran, "yakında bağışlanacağız" diyerek bile bile günah işleyen insanlardan (Araf Suresi, 169) söz ederken, Şeytan'ın insanı Allah adıyla aldatışının bir örneğini gösterir.

Müminin Zamanla Yıpranmasını İster

Şeytan zamanın mümini yıpratmasını ister, açık vermesini sabırla bekler. Kişinin maneviyatından zaman içinde kopardığı küçük tavizler, bir süre sonra kalbinin üzerinin kabuk bağlamasına ve aklının örtülerek şeytanın daha büyük telkin ve vesveselerine kapılabilmesine sebep olur. Bir Kuran ayeti, zaman içinde kazandıkları yüzünden, şeytan tarafından ayakları kaydırılmak istenen bir grup müminin haberini şöyle vermiştir:

İki topluluğun karşı karşıya geldikleri gün, sizden geri dönenleri, kazandıkları bazı şeyler dolayısıyla şeytan onların ayağını kaydırmak istemişti... (Al-i İmran,155)

Vaadlerde Bulunur

Şeytan insanları kandırmak için her sahtekarın ortak taktiğine başvurur. Karşısındakine boş vaadlerde bulunur. Münafıklar ve müşrikler de bu vaadlere inanırlar. Oysa bu basit bir aldanma değildir. İnsan sonsuz ahiretini, bu boş vaadler sonucunda kaybeder.

Bu vaadlerin ortak özellikleri gelip geçici dünya hayatına yönelik olmalarıdır. Şeytan kimi zaman eğlence, cinsellik, ticaret, para, mülk, kimi zaman da daha güzel ve uzun bir hayat, sosyal statü, mevki, saygınlık vaad eder. "Yaldızlı sözler" fısıldar (En'am Suresi, 112). Ancak sebep her ne olursa olsun şeytana kananlar için sonuç hep aynıdır; sonsuz azap ve cehennem. Bu gerçek Kuran'da şöyle bildirilir:

(Şeytan) Onlara vaadler ediyor, onları en olmadık kuruntulara düşürüyor. Oysa şeytan, onlara bir aldanıştan başka bir şey va'detmez. (Nisa Suresi,120)

İş hükme bağlanıp-bitince, şeytan der ki: "Doğrusu, Allah, size gerçek olan va'di va'detti, ben de size vaadde bulundum, fakat size yalan söyledim... (İbrahim Suresi, 22)

Allah'ın hoşnutluğunu, sevgisini, rahmetini ve cennetini kazanmayı hedefleyen bir mümin, geçici dünya hayatına ait bir vaadi elbette ciddiye almaz. Çünkü yeryüzünde ulaşacağı herhangi bir makam, kazanacağı herhangi bir mülk veya sahip olacağı herhangi bir nimetin gerçekte önemi yoktur. Bunlar ancak çok kısa bir süre varlığını koruyacak, ölümlerle beraber yok olup gidecektir.

Kuruntulara ve Kuşkulara Düşürür

Şeytanın kullandığı bir başka yöntem ise kuşku ve kuruntu vermektir. Gerçekte hiç var olmayan olayları insanların kafalarında sanki varmış gibi gösterir. Kalplerinde hastalık bulunan, zayıf karakterli kişiler bir süre sonra tamamen bu kuruntuların etkisi altına girerler. Her olayı kendi aleyhlerine planlanmış bir hareket olarak görürler (Münafikun Suresi, 4). Hatta elçi tarafından aldatıldıkları zannına kapılırlar. Sürekli tedirgin, korku içinde, ne yapacaklarını bilemeyen bir karakter sergilerler. Şuurlu bir insanın aklına bile getirmeyeceği olmadık kuruntulara düşerler.

Onları —ne olursa olsun— şaşırtıp-saptıracağım, en olmadık kuruntulara düşüreceğim... Kim Allah'ı bırakıp da şeytani dost (veli) edinirse, kuşkusuz o, apaçık bir hüsrana uğramıştır. (Şeytan) Onlara vaatler ediyor, onları en olmadık kuruntulara düşürüyor. Oysa şeytan, onlara bir aldaniştan başka bir şey va'detmez. (Nisa Suresi, 119-120)

Mümin şeytanın en büyük düşmanı olduğu için, kendisini böyle bir tehlikeden müstağni göremez. Zira göstereceği en küçük bir gevşeklik, şeytanın kuruntu vermek, şüpheye sevk etmek gibi taktiklerle üzerine saldırmaya imkan tanır. Ancak kesin bir bilgiyle ahirete inanan, her an katıksızca Allah'a yönelen bir mümine karşı bu kuruntular kesinlikle etkisiz kalır.

Sapkın Amelleri Süslü ve Çekici Gösterir

Şeytan etkisi altına giren kimselere, yapmakta oldukları sapkın işleri süslü ve çekici gösterir. Bu yüzden içinde buldukları sapıklığa tutkuyla bağlanırlar.

...Şeytan onlara yaptıklarını süslemiştir, böylece onları (doğru) yoldan alıkoymuştur; bundan dolayı onlar hidayet bulmuyorlar. (Neml Suresi, 24)

....Onların kalpleri katılaştı ve şeytan onlara yapmakta olduklarını çekici (süslü) gösterdi. (En'am Suresi, 43)

Kalpleri katılaşan kimseler iyi ve kötüyü ayırdedecek duyarlılığı kaybettiklerinden, Şeytan işledikleri kötölükleri onlara süslü gösterir. Bu katılaşma yüzünden de Şeytanın etkisi altındaki kimseler, kendilerine çekici gösterilen sapıklıklarında büyük kararlılık gösterirler. Bu kararlılık kimi zaman geleneklerle bozulan ve Kuran'da "ataların dini" olarak adlandırılan sapkın dinin temsilcilerinde, kimi zaman da Allah'ın elçisine isyan eden, ona karşı mücadele eden münafıklarda görülür. Kimi zaman da inkarcıların müminlerin aleyhine yürüttükleri faaliyetlerde ortaya çıkar. İster müşrik olsun ister kafir, tümünün ortak özelliği Şeytan tarafından kandırılmış ve oyuna getirilmiş olmalarıdır. Bir Kuran ayetinde bu insanlar üzerindeki Şeytani etki Şöyle bildirilir:

O zaman Şeytan onlara amellerini çekici göstermiş ve onlara: "Bugün sizi insanlardan bozguna uğratacak kimse yoktur ve ben de sizin yardımcınızım" demişti... (Enfal Suresi, 48)

Fakirlik Korkusu Verir

Şeytan ahirete karşılık insana dünya hayatını sunar. Bu yüzden Şeytanın etkisi altındaki insanlar sanki sonsuza dek ölmeyeceklermiş gibi dünya için çalışır, ahiret için hiçbir çaba harcamazlar. Şeytan binlerce yıldır insanlara bu tuzağı kurar. Bugüne kadar milyarlarca insan yaşamları boyunca çalışmış, çabalamış, para, mal mülk kazanmış, sonra bunların hepsini arkalarında bırakarak ölmüşlerdir. Şu an yaşayanlar ise, kendilerinden önce ölen bu insanların durumlarından hiçbir ders almaz, sanki kendileri hiç ölmeyeceklermiş gibi mal mülk biriktirirler.

Şeytan dünya hayatını değerli ve kalıcı göstererek müminlere de zarar vermeye çalışır. İmanı zayıf olanlara ve münafıklara fakirlik korkusu verir. Bu sayede onları, dünya hayatı için daha çok çaba harcamaya, cimrilik yapmaya iter. Bir Kuran ayetinde Şeytanın çabası Şöyle bildirilmiştir:

Şeytan, sizi fakirlikle korkutuyor ve size çirkin-hayasızlığı emrediyor. Allah ise, size kendisinden bağışlama ve bol ihsan (fazl) vaadediyor. Allah (rahmetiyle) geniş olandır, bilendir. (Bakara Suresi, 268)

Mal-mülk hırsı vererek tuzak kurmak Şeytanın çok eski bir yöntemidir. Hatta Hz. Adem'i kandırıldığında da "sana sonsuzluk ağacını ve yok olmayacak bir mülkü haber vereyim mi?" (Taha Suresi,120) yalanını söylemiş, mülk vaadinde bulunmuştur. Bu yüzden Allah, müminlere mal sevgisine karşı birçok uyarıda bulunur. Bir Kuran ayetinde Şöyle bildirilir:

İşte sizler böylesiniz; Allah yolunda infak etmeye çağrılıyorsunuz; buna rağmen bazılarınız cimrilik ediyor. Kim cimrilik ederse, artık o, ancak kendi nefesine cimrilik eder. Allah ise, Ğaniy (hiçbir Şeye

ihtiyacı olmayan)dır; fakir olan sizlersiniz. Eğer siz yüz çevirecek olursanız, sizden başka bir kavmi getirip-değiştirir. Sonra onlar, sizin benzeriniz de olmazlar. (Muhammed Suresi, 38)

Her kim olursa olsun, dünya çapında ünlü ve zengin bir işadaminin veya bir dilencinin, Allah rızasına uygun olarak harcamadığı her kuruşta, farkında olmadığı güçlü bir ortağı vardır. Allah inkar edenlerin mallarına şeytanı ortak kılmıştır. Bu ortaklık emri ayette şöyle geçer:

"Onlardan güç yetirdiklerini sesinle sarsıntıya uğrat, atlıların ve yayalarınla onların üstüne yaygarayı kopar, mallarda ve çocuklarda onlara ortak ol ve onlara çeşitli vaadlerde bulun." Şeytan, onlara aldatmadan başka bir şey vaatmez. (İsra Suresi, 64)

Kibir Verir

Kibir şeytanın en önemli özelliklerinden biridir. Allah'ın huzurundan da kibiri ve itaatsizliği yüzünden kovulmuştur:

Yalnız İblis hariç. O büyüklük tasladı ve kafirlerden oldu.

(Allah) Dedi ki: "Ey İblis, iki elimle yarattığıma seni secde etmekten alıkoyan neydi? Büyüklendin mi, yoksa yüksekte olanlardan mı oldun?"(Sad Suresi, 74-75)

Şeytanın bu önemli hastalığı insanlar için de büyük bir tehlikedir. Çünkü şeytan bir insanı kendisine yakın kılmak için öncelikle kendi hastalığını o insana bulaştırmaya çalışır. Bu hastalığa yakalanan bir kimsenin aklı örtülür, şuuru kapanır. Bu tehlike nedeniyle Kuran'da müminler alçak gönüllü olmaları için uyarılmıştır:

Yeryüzünde böbürlenerek yürüme; çünkü sen ne yeri yarabilirsin, ne dağlara boyca ulaşabilirsin. (İsra Suresi, 37)

(Lokman dedi ki) İnsanlara yanağını çevirip ve böbürlenmiş olarak yeryüzünde yürüme. Çünkü Allah, büyüklük taslayıp böbürleneni sevmez. Yürüyüşünde orta bir yol tut, sesinden de (yüksek perdeleri) eksilt. Çünkü, seslerin en çirkin olanı gerçekten eşeklerin sesidir. (Lokman Suresi, 18-19)

Mümin, şeytanın vasfı olan kibirden mümkün olduğunca sakınmalı ve bunun için büyük bir dikkat sarf etmelidir. Aksi takdirde ecir kaybına uğrar, imanı büyük bir tehlike içine girer.

Şeytanın etkisi farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Örneğin bir insan İslam'a büyük hizmetlerde bulunmuş olabilir. Ama bu hizmet, yalnızca kendisine Allah tarafından lütfedilmiş bir ecir kazanma imkanındır. Kişi Allah'ın kontrolü dışında, kendi başına bir hareket yapamayacağı için, herhangi bir başarısıyla övünmesi söz konusu olamaz. Bunun tersini yapanlara Kuran'da çok büyük bir tehdit vardır:

Getirdikleriyle sevinen ve yapmadıkları şeyler nedeniyle övülmekten hoşlananları (kazançlı) sayma; onları azaptan kurtulmuş olarak sayma. Onlar için acı bir azap vardır. (Al-i İmran Suresi, 188)

Nitekim sahip olduğu zenginliği kendi kişisel özelliklerinin bir sonucu sayan ve "bu, bende olan bir bilgi dolayısıyla bana verilmiştir" (Kasas Suresi, 78) diyen Karun, Allah tarafından şiddetli bir cezaya çarptırılmıştır.

Şeytan kibir telkini vererek aynı zamanda müminler arasındaki huzuru bozmaya çalışır. Çünkü kibir yalnızca Allah katında değil müminler arasında da hoş gitmeyen bir ahlak zayıflığıdır ve bu tür bir tavra sahip bir insan onları son derece rahatsız eder.

Şeytanın kendisini fark ettirmeden, insana çok sinsice yaklaşacağı unutulmamalıdır. Şeytanın acelesi de yoktur. Kendini üstün görme telkinini, uzun vadede, birçok farklı olay için yavaş yavaş yapar. Eğer kişi bu yöneme karşı çok uyanık olmazsa, bu telkinlerin etkisi zamanla katlanarak büyür. Örneğin kazanılan küçük bir başarının ardından şeytan mutlaka telkin yapmak isteyecektir. Eğer kişi, başarının tek sahibinin Allah olduğunu kalben hissetmezse, şeytanın fısıltısını da kendi teşhisi zanneder ve başarı sahibinin kendisi olduğuna zamanla yürekten inanır.

Şeytan başka taktikler de izler. Örneğin bir mümin hata yapabilir. Böyle bir durumda diğer müminlere düşen, hatayı yapan mümine şefkatle yaklaşmak ve o müminin de kendileri gibi aslında aciz bir kul olduğunu unutmamaktır. Çünkü şeytan, hata sahibine karşı öfke duymayı veya onu küçük görmeyi telkin eder. Bir mümini yaptığı hatadan veya başka bir sebepten dolayı içten içe küçük gören kişi, kendini üstün görme fısıltısının etkisi altında kalmaya başlamıştır.

Bu ruh hali devam ederse kibir insanın kişiliğine yerleşir ve diğer müminlere karşı şefkat ve merhamet duygusu azalır. Artık yalnızca kendi bildiğini okuyan, kendi başına buyruk, aklını diğer müminlerin akıllarından üstün gören bir insan ortaya çıkar. Kişinin içindeki kendini üstün görme fısıltısı sesini yükseltir ve o, bunun kendi üstün teşhislerinden biri daha olduğunu zanneder. Bu psikolojiye giren kimsenin imanında zamanla çok ciddi yaralar oluşur. Bir süre sonra kalbi, Kuran'da da bildirildiği gibi, Allah'ın ayetlerine karşı duyarsızlaşır:

Bizim ayetlerimize, ancak kendilerine hatırlatıldığı zaman, hemen secdeye kapananlar, Rablerini hamd ile tesbih edenler ve büyüklük taslamayan (müstekbir olmayan)lar iman eder. (Secde Suresi, 15)

Ayetten anlaşıldığı üzere, ancak büyüklük taslamayan kimseler, Allah'ın ayetlerine iman edebilirler. Kendisini üstün görüp kibirlenen bir kimsenin ayetleri gerektiği gibi anlaması ise imkansızdır.

Gösteriş İçin İbadet Etmeye Teşvik Eder

Dünya hayatının en aldatıcı tuzaklarından biri, insanların birbirlerine gösteriş yapma ve sahip olduklarıyla övünme tutkusudur.

Gösteriş yapmanın şekli insanın içinde bulunduğu ortama göre değişir. Paranın ön planda olduğu bir ortamda zenginlik, saygınlığın geçerli olduğu bir toplulukta makam övünme konusudur. Şeytan bu tutkuyu dindarlığın ön planda olduğu topluluklarda da kullanır. Kalbinde iman olmayan kimseler için ibadet etmek, Allah'ın rızasını kazanmak için değil, dindar toplulukta itibar elde etmek için yapılan bir harekettir. Kuran bu tür kimselerden şöyle bahseder:

İşte (şu) namaz kılanların vay haline,

Ki onlar, namazlarında yanılıydırlar,

Onlar gösteriş yapmaktadırlar. (Maun Suresi, 4-6)

Şeytanın gerçek amacından saptırıp bir gösteriş aracı haline getirebileceği önemli ibadetlerden biri "infak"tır, yani insanın malını Allah yolunda harcaması. Bu ibadeti yaparken Allah'ın rızasını aramak yerine, insanların hoşnutluğunu gözeten kimseler aslında şeytana arkadaş olmuşlardır:

Ve onlar, mallarını insanlara gösteriş olsun diye infak ederler, Allah'a ve ahiret gününe de inanmazlar. Şeytan, kime arkadaş olursa, artık ne kötü bir arkadaşdır o. (Nisa Suresi, 38)

İnfak, mümine arınması ve ahiretini kazanması için tanınmış en önemli fırsatlardan biridir. Böylesine önemli bir ibadete, şeytanın pislği —gösteriş yapma— karışırsa, müminin ihtiyacı olan arınma gerçekleşmez, ahiret için çok önemli olan bir fırsat kaçırılmış olur. Bu yüzden mümin olan bir kimse, infak ederken, şeytana karşı çok uyanık olmalı, her ibadetini olduğu gibi bunu da yalnızca Allah'ın rızası için halis bir niyetle yapmalıdır. Kuran müminleri bu konuda şöyle uyarır:

Ey iman edenler, Allah'a ve ahiret gününe inanmayıp, insanlara karşı gösteriş olsun diye malını infak eden gibi minnet ve eziyet ederek sadakalarınızı geçersiz kılmayın. (Bakara Suresi, 264)

Ayetlerden Uzaklaştırmaya Çalışır

Allah'ın kitabına tabi olmak büyük bir sorumluluktur. Böylesine önemli bir sorumluluğu ihmal etmenin cezası da aynı derecede şiddetli olur. İnsanın böyle bir cezaya çarptırılması ise bilindiği gibi şeytanın en büyük amacıdır.

Şeytanın etkisiyle Kuran'dan uzaklaşan bir kimse, gerçekte Allah'tan uzaklaşmış olur. Çünkü Kuran, Allah'ın sözüdür. Hem müminlerin hidayete ermelerini sağlayan, hem de onlara ömür boyu yol gösterici olan bir 'nur'dur.

Kuran'dan uzaklaşmak, Kuran'a tabi olmuş kimseleri —müminleri— tehdit eden bir tehlikedir. Çünkü müşrikler ve kafirler zaten Kuran'dan tamamen gaflet içindedirler. Ayetlere karşı perdelenmiş oldukları için, Kuran'dan daha fazla uzaklaşmalarına imkan yoktur. Fakat ayetler vesilesiyle iman eden ve ayetlerin bildirdiği şekilde yaşayan müminler, Kuran'dan uzaklaşırlarsa, çok büyük bir tehlikeyle, şeytanla yüz yüze kalırlar. Dahası bunun farkına varmadan, kendilerini hala doğru yolda zannederek, şeytan tarafından kontrol altına alınırlar. Kuran'da bu durum, şeytanın insanın üzerine kabuk gibi bağlanması olarak ifade edilmiştir:

Kim Rahman (olan Allah)ın zikrini görmezlikten gelirse, biz bir şeytana onun "üzerini kabukla bağlattırırız"; artık bu, onun bir yakın dostudur.

Gerçekten bunlar (bu şeytanlar), onları yoldan alıkoyarlar; onlar ise, kendilerinin gerçekten hidayette olduklarını sanırlar. (Zuhruf Suresi, 36-37)

Böyle bir gaflete de ancak, ahireti terk edip dünyevi çıkarlara yönelen, nefsinin istekleri doğrultusunda hareket eden biri dalabilir. Aslında Allah'ı değil, nefsini tatmin etmeye yönelip şeytanın peşine takılan bu kimse, insandan çok hayvana benzer. Çünkü hayvanın da, insanın da temel fiziksel ihtiyaçları (yemek, içmek, cinsellik) ortaktır. İnsanı üstün yapan kendisini Yaratan'a bilinçli bir biçimde kulluk etmesidir. İşte bu nedenle Kuran'da nefsinin hevasına uyan ve bir zamanlar tabi olduğu ayetlerden uzaklaşan kimse, köpeğe benzetilir.

Onlara kendisine ayetlerimizi verdiğimiz kişinin haberini anlat. O, bundan sıyrılıp-uzaklaşmış, şeytan onu peşine takmıştı. O da sonunda azgınlardan olmuştu.

Eğer biz dileseydik, onu bununla yükseltirdik. Ama o yere meyletti (veya yere saplandı), hevasına uydu. Onun durumu, üstüne varsan dilini sarkıtıp soluyan, kendi başına bıraksan dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir. İşte ayetlerimizi yalanlayan topluluğun durumu böyledir. Artık gerçek haberi onlara aktar. Ki düşünsünler. (Araf Suresi, 175-176)

Bir mümin yıllar boyunca, birçok defa Kuran'ı okumuş olabilir. Ama bu onu şeytanın oyunlarından müstağni kılmaz. Şeytan birçok oyunla karşısına çıkar. Müminin Kuran'ı inkar etmeyeceğini bildiğinden, çeşitli hilelerle, müminleri günlük hayatlarında Kuran'ın emrettiği yaşam tarzından uzaklaştırmaya çalışır.

Örneğin Kuran'da, yaşanan ve yaşanacak her anın Allah tarafından bir kader çerçevesinde önceden yaratıldığı bildirilmiştir. Bu bilgiye rağmen başına gelen olaylar karşısında sıkıntılı, tevekkülsüz bir ruh hali sergilemek, Allah'ın ayetlerini gözardı ederek hareket etmek anlamına gelir. Uzun süre bu ruh halinde kalan bir kimsenin kalbi, Kuran'ın temiz ve berrak ruhunu yitirir ve giderek kararmaya başlar. Sonunda bu kimse Kuran'dan etkilenmeyen, duyarsız bir hale gelir.

Kuran'ın emrettiği gibi bir hayat sürme gayretindeki herkes bu tehlikeyle karşı karşıyadır. Her kim olursa olsun, kendisine kitap verildikten sonra bu yükümlülüğü hakkıyla yerine getiremezse, kalbi katılaştır. Kuran'da, daha önce kendilerine kitap verilen ancak bu sorumluluğu taşıyamayan kimselerin durumu hatırlatılmaktadır:

İman edenlerin, Allah'ın ve haktan inmiş olanın zikri için kalplerinin "saygı ve korku ile yumuşaması" zamanı gelmedi mi? Onlar, bundan önce kendilerine kitap verilmiş, sonra üzerlerinden uzun bir süre geçmiş, böylece kalpleri de katılaştırmış bulunanlar gibi olmasınlar. Onlardan çoğu fasık olanlardı. (Hadid Suresi, 16)

Allah müminlere, şeytanın bu oyununa düşmemeleri için Kuran'a sınımsız sarılmalarını emreder. Çünkü Kuran hayatının her anında mümine yol gösterici olacak bir kılavuzdur. Dahası müminler ayetleri yalnızca düzenli olarak okumakla değil, gün boyu akılda tutmakla, üzerlerinde düşünmekle ve her olayda Kuran'la hükmetmekle yükümlüdürler:

Evlerinizde okunmakta olan Allah'ın ayetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz Allah, latiftir, haberdar olandır. (Ahzab Suresi, 34)

Kendilerine verdiğimiz Kitabı gereği gibi okuyanlar, işte ona iman edenler bunlardır... (Bakara Suresi, 121)

Unutkanlık ve Dalgınlık

Unutkanlık vermek şeytanın çok sık kullandığı fakat insanlar tarafından fazla fark edilmeyen bir yöntemdir. Şeytan bu telkini farklı konulardaki insanlar için, farklı taktiklerle kullanır.

Örneğin yaşamlarını dinden uzak geçiren kimselere verdiği unutkanlık ve dalgınlık, klasik anlamdaki unutkanlık veya bir anlık göz dalması değildir. Şeytanın gerçek anlamda unutkanlık verdiği bu kimseler, 60-70 yıllık bir ömrü Allah'ı ve ahireti unutarak boş ve yararsız uğraşlar içinde geçirirler. Allah'ın ahireti hatırlatmak için yeryüzünde yarattığı hikmet ve ibretleri kavrayamazlar. Neden ve nasıl yaratıldıkları sorusunun hiçbir önemi yoktur. Şeytan onlara, iyiliği, hayrı, en önemlisi kendilerini yaratana, O'nu anmayı ve her şeyin kontrolünün O'nda olduğunu unutturur. Ölüm, kader ve ahireti hiç düşündürmez.

Aynı şekilde münafıklar da şeytan tarafından çepeçevre kuşatıldıklarından, Allah'ın varlığını ve O'nun zikrini unuturlar. Kuran'da münafıkların içinde buldukları durum şöyle haber verilir:

Şeytan onları sarıp-kuşatmıştır; böylelikle onlara Allah'ın zikrini unutturmuştur. İşte onlar, şeytanın fırkasıdır. Dikkat edin; şüphesiz şeytanın fırkası, hüsrana uğrayanların ta kendileridir. (Mücadele Suresi, 19)

Şeytanın unutkanlık vermeye çalıştığı bir diğer grup müminlerdir. Ancak bu unutkanlık müşriklere ve münafıklara verdiği unutkanlıktan daha farklıdır. Şeytan büyük-küçük ayırt etmeden müminlerin sorumlu oldukları her konuda unutkanlık vermek ister. Çünkü her insan dünya hayatının her anında, Kuran'ın emrettiği hayatı yaşama konusunda denenmektedir. Bu yüzden insanın her an şuurlu ve uyanık olması ve yaşadığı her an, Allah'ın rızasını araması gerekir.

Kuran'da şeytanın müminlere vermeye çalıştığı bazı unutkanlıklardan örnekler verilmiştir. Bunlardan biri, ayetler hakkında "alaylı tartışmalara" dalanlarla aynı ortamda bulunmaktır. Allah müminleri böyle bir ortamdan sakındırır ve şeytanın unutturucu etkisine karşı uyarır:

Ayetlerimiz konusunda "alaylı tartışmalara dalanlar:" —onlar bir başka söze geçinceye kadar— onlardan yüz çevir. Şeytan sana unutturacak olursa, bu durumda hatırlamadan sonra, artık zulmeden toplulukla beraber oturma. (En'am Suresi, 68)

Bir başka hüküm ise bir şeyi yaparken, onun ancak Allah'ın dilemesiyle mümkün olacağını anmaktır:

Hiçbir şey hakkında: "Ben bunu yarın mutlaka yapacağım" deme.

Ancak: "Allah dilerse" (inşallah yapacağım de). Unuttuğun zaman Rabbini zikret ve de ki: "Umulur ki, Rabbim beni bundan daha yakın bir başarıya yöneltip-iletir." (Kehf Suresi, 23-24)

Bu konuya bir başka örnek Hz. Musa kıssasında verilmiştir. Ayette, Hz. Musa ile beraber yolculuk eden genç yardımcısı, yanlarına aldıkları balığı unuttuğunu fark edince, bunun sorumlusunun şeytan olduğunu belirtir:

(Genç-yardımcısı) Dedi ki: "Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadı; o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu." (Kehf Suresi, 63)

Mümin unutkanlığa ve buna yol açan faktörlere karşı çok dikkatli olmalıdır. Müminin yaşamında dalgınlıklara, aklı örten hayali senaryolara ve boş hayallere dalıp gitmeye yer yoktur. Çünkü bu karakterde bir insan Allah yolunda ciddi bir çaba haralayamaz. Kendisini dünyanın aldatıcılığına kaptırıp, gerçek görevini, varlığının tek nedenini, Allah'a kul olmayı unutturur:

Ey iman edenler, Allah'tan korkun. Herkes yarın için neyi takdim ettiğine baksın. Allah'tan korkun. Hiç şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

Kendileri Allah'ı unutmuş, böylece O da onlara kendi nefislerini unutturmuş olanlar gibi olmayın. İşte onlar, fasık olanların ta kendileridir. (Haşr Suresi, 18-19)

Unutkan ve dalgın bir yapıya önlem olarak, müminler Allah'ı, Allah korkusunu ve Allah rızasını, cenneti, cehennemi, dünya hayatının geçiciliğini daima düşünerek unutmamalıdır. Çünkü insan bu gerçekleri aklında tutmadıkça, şeytana karşı korumasız kalır.

Duygusalılık Telkini

Duygusalılık, insanın duygularının Kuran'ın belirttiği doğrultunun dışına taşarak Kuran'ın sınırları içinde yönlendirilmemesi, bunların kişinin karar ve davranışlarını kontrol altına alması ve kişiyi aklın yerine duyguların yönetmesi demektir.

Duygusal davranan bir kimsenin hareketlerinde akıl yoktur. Herşey o anki ruh haline göre gelişir. Kişinin sabrı, adaleti, davranışları, aldığı kararlar, verdiği tepkilerin tamamı duygular tarafından yönlendirilir. Ani ve birbirini tutmayan kararlar şeytanın küçük müdahaleleriyle kolayca verilir. Çoğu zaman bu kararları pişmanlık izler. Duygusal insanların ömürleri sonradan pişman olunan birçok kararla doludur.

Halbuki müminin sahip olduğu akılda, denge ve açık bir şuur vardır. Hareketlerin tamamı Allah'ın kuralları çerçevesinde yapılır. Akılcı hareket eden insan, seçimini, ahiret gününde Allah'ın karşısında vereceği hesabı düşünerek yapar. Şartlar ne olursa olsun Kuran doğrultusunda, taviz vermeden hareket eder.

Şeytan, kimi zaman müminlere de duygusallık telkini yaparak yaklaşmayı dener.

Detaylara Daldırır

Mümin Allah rızasını kazanmak için en sağlıklı ve doğru yolları seçmelidir. Boş işlerle hiç vakit kaybetmez. "Şu halde boş kaldığın zaman, durmaksızın (dua ve ibadetle) yorulmaya-devam et" (İnşirah Suresi, 7) ayetine uyararak, üzerine aldığı her salih ameli bir an önce bitirip bir yenisine geçer.

Fakat insan yaptığı işi Allah rızasını gözetmeden yapıyorsa, şeytanın pek fark edilmeyen bir oyununa karşı korumasız düşer. Bu oyun insanları gereksiz detaylara daldırmaktır. Bu tuzağa düşen kişi, kafası karmakarışık, binbir türlü detaya takılmış, esas amaçtan tamamen uzaklaşmış, hatta ne yapması gerektiğini bile hatırlayamayan bir hale gelir.

Allah Kuran'da buna örnek olarak Hz. Musa'yla ilgili bir kıssadan bahsetmiştir. Hz. Musa kendi kavmine, yani İsrailoğullarına, Allah'ın onlardan bir sığır kesmelerini istediğini haber verir. Buna karşın kavmi sığır hakkında gereksiz birçok ayrıntı sorup, ibadeti bir türlü yerine getirmez. Ancak istedikleri bütün ayrıntıları öğrendiklerinde "...Şimdi gerçeği getirdin.." derler. Fakat bu ibadetin amacından nasıl uzaklaştığı ve kavmin neredeyse Allah'ın emrini yerine getirmeyeceği daha sonraki ayette belirtilir: "Böylece ineği kestiler; ama neredeyse (bunu) yapmayacaklardı." (Bakara Suresi, 71)

Bu arada İsrailoğullarının kendilerine sığır kesme emrini getiren Hz. Musa'ya söyledikleri "bizi alaya mı alıyorsun?" (Bakara Suresi, 67) şeklindeki küstahça söz de, o anda imandan çok inkara, yani şeytana yakın olduklarını göstermektedir.

Bu mantığın altında şeytanın yukarıda bahsedilen hilesi yatmaktadır. Sığır kesmek gibi basit bir olayı detaylara boğup zorlaştıran şeytan, neredeyse ibadetin yapılmasını engellemeyi başaracak hale gelir. Günümüzde büyük bir kitlenin din anlayışı, şeytanın bu etkisiyle şekillenmiştir. Birçok insan Allah'ın dini adı altında detaylara boğulmuş, Kuran'dan uzak bir din yaşamaktadır.

İsrafa Teşvik Eder

İsraf etmek cahiliye toplumunun önemli bir özelliğidir. Sınır tanımaz bir şekilde para harcayıp sonra bununla övünmek küfür için bir prestij kaynağıdır:

O: "Yığınla mal tüketip-yok ettim" diyor.

Kendisini hiç kimsenin görmediğini mi sanıyor? (Beled Suresi, 6-7)

Oysa israf Allah tarafından kesin olarak yasaklanmış, çirkin bir davranıştır. Hatta israf edenler için ayette "şeytanın kardeşi" ifadesi kullanılmaktadır. O halde şeytanın en büyük düşmanı olan müminlerin bu konu üzerinde özel bir titizlik göstermeleri gerekir.Allah bir ayetinde şöyle bildirir:

...İsraf ederek saçıp-savurma. Çünkü saçıp-savuranlar, şeytanın kardeşleri olmuşlardır; şeytan ise Rabbine karşı nankördür. (İsra Suresi, 26-27)

Bu tehlikeden korunması için müminin dikkat etmesi gereken bir nokta vardır. Mümin canını ve malını cennet karşılığında sattığını (Tevbe Suresi, 111) hiçbir zaman unutmamalıdır. Böyle bir ticareti kabul ettikten sonra malının bir kısmını Allah yolu dışında bir amaç için harcamaz. Çünkü israf öncelikle, ahiret dışında bir başka amaç için harcama yapmakla olur.

Mümin sahip olduğu herşeyle ahirete yönelmek zorundadır. Sahip olduğu her mal daha çok ecir kazanması için bir fırsattır. Bu fırsatı geri tepmek, ahiret yerine dünya hayatına razı olmak demektir. Allah müminleri meşru ve helal nimetlerden faydalanmaya teşvik ederken, israf etmemeleri için uyarılarda bulunmuştur:

...İsraf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez. (En'am Suresi,141)

Ey Ademoğulları, her meşid yanında ziynetlerinizi takın. Yiyeceğini, içeceğini ve israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez. (Araf Suresi, 31)

Şeytanın İnsanı Saptırmak İçin Kullandığı Araçlar*****

Kuran'da şeytanın özel olarak kullandığı bazı kötü alışkanlıklar olduğundan bahsedilir ve müminler bunlara karşı uyarılırlar. İçki, kumar ve fallara uğraşmak şeytanın insanları saptırmak için kullandığı malzemelerdir:

Ey iman edenler, içki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak şeytanın işlerinden olan pisliklerdir. Öyleyse bun(lar)dan kaçınınız; umulur ki kurtuluşa erersiniz. (Maide Suresi, 90)

Ancak burada önemli olan şeytanın bu araçları hangi sonuca ulaşmak için kullandığıdır. Çünkü ayetlerde esas dikkat çekilen şeytanın amacıdır. Bu amaç bir sonraki ayette bildirilir; müminler arasına düşmanlık sokmak, onları Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak.

Gerçekten şeytan, içki ve kumarla aranıza düşmanlık ve kin düşürmek, sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi? (Maide Suresi, 91)

4-Şeytanın Etkisinin Farkına Varmayan Topluluk: Cahiliye Toplumu

Cahiliye toplumu, şeytanın gücünün ve kendileri üzerindeki etkisinin farkında değildir. Bu insanlara göre şeytan, günlük hayatta etkisi olmayan bir kötülük sembolüdür. Yalnızca büyük suçlara teşvik eder. Büyük günahlar işleyen caniler ve katiller şeytanın etkisinde olan "cehennemliklerdir". Onlara göre diğer insanlar, örneğin kendi halinde bir ev kadını veya bir öğrenci şeytandan uzaktır. Cinnet geçirip çocuklarını kesen bir anne şeytana uymuştur da, binbir güçlükle çocuklarını okutan bir annenin şeytanla ilgisi yoktur. İbadetlerini tam olarak yapmasalar da bu kişilerin "kalpleri temiz"dir. Kimsenin parasında pulunda gözleri olmayan, kimseye "kötülükleri", "zararları" dokunmayan insanlardır. Cinayet işlemedikleri, haram para yemedikleri için de eninde sonunda cennete gireceklerdir. Yine aynı mantığa göre şeytanın ordusu da, kan içen, insanları kurban eden, ancak korku filmlerinde rastlanacak olan sapık ruhlu kimselerdir. "Cehennemlik" olan bu kimseler ruhlarını tamamen şeytana satmış, yeryüzünün gerçek "kötüleridir". Zaten cehennem de yalnızca bu kadar "kötü" insanlar için vardır.

Cahiliye toplumuna hakim olan bu aldatıcı mantık şeytanın işini kolaylaştırır. Çünkü kimseye zararları olmadığı için, kendilerini cennetlik gören bu kimseler, şeytanın kolayca hükmettiği, onun kontrolündeki en büyük kitleyi oluştururlar. Ölecekleri ve cehenneme gidecekleri güne kadar, şeytanın telkinleri altında kendi kendilerini kandırırlar. Kuran'dan öğrendiğimize göre bu insanlar, gerçek konumlarını ancak ahiret günü görürler ve buna kendileri bile inanamazlar:

(Bundan) Sonra onların: "Rabbimiz olan Allah'a and olsun ki, biz müşriklerden değildik" demelerinden başka bir fitneleri olmadı (kalmadı). (En'am Suresi, 23)

Şeytanın esas amacı insanları Allah'ın istediği şekilde yaşamaktan alıkoymak, Kuran'ın emirlerinden uzak tutmak ve Allah'ın sınırlarını çiğnetmektir. İnsanın şeytana uyması için ille de cinayetler işlemesi, katliamlar yapması, kan içmesi, şeytana tapılan ayinlere katılması gerekmez. Allah'ın kesin olarak emrettiği ibadetlerini yapmayan ama kendisini "temiz kalpli" gören veya "mesleğiyle insanlara hizmet ettiğini, dolayısıyla ibadet etmiş olduğunu" düşünen kimse, zaten şeytanın istediği konuma düşmüştür.

Kuran'ın bildirdiğine göre, şeytanın istediği gibi yaşayan bu kişiler oldukça büyük bir kitleyi oluştururlar. Sayıları çok az olan iman eden bir grup şeytanın etkisinden uzaktır:

Andolsun, İblis, kendileri hakkında zannını doğrulamış oldu, böylelikle iman eden bir grup dışında, ona uymuş oldular. (Sebe Suresi, 20)

Eğer insan biraz dikkat ederse, kendi çevresinin şeytanın bu sessiz ordusuyla kuşatılmış olduğunu görür. Bu sessiz ama itaatli askerler, çok farklı karakterlerde ortaya çıkabilirler. Bunlardan biri insanın annesi, babası, karısı, kocası, arkadaşı —hatta kendisi— olabilir. Bunu öğrenmenin tek yolu, insanı da, şeytanı da yaratan Allah'ın indirdiği Kuran'a başvurmaktır. "Bence", "bana göre", "kanaatimce" gibi sözlerle başlayan felsefi yorumların hiçbir önemi yoktur. Tek kıstas Kuran'dır. Bir insan Kuran'ın gösterdiği, yani Allah'ın istediği gibi yaşamıyorsa, o zaman şeytanın istediği gibi yaşıyordur. Bu gerçeğin farkında olmasa da, bunu kabullenmek istemese de sonuç değişmez. Allah'ın emrettiği gibi yaşamayan kimse, şeytanla beraber cehennem ateşinin içine atılır. Mahşer günü cehenneme atılanlar Kuran'da şöyle anlatılır:

Artık onlar ve azgınlar onun içine dökülüverilmiştir. Ve İblis'in bütün orduları da. (Şuara Suresi, 94-95)

Bu kimseler şeytanın esiri olduklarının farkında olmadıkları için, kolaylıkla onun tarafından yönlendirilebilirler. Şeytanın kendilerine benimsettiği hayat tarzını hiç sorgulamadan kabullenerek, 60-70 senelik ömürlerini bir hiç uğruna harcarlar. Bu hayat tarzının detayları kişilerin sosyal statülerine göre farklılık gösterse de, genel olarak ana ilke aynıdır ve ahireti, Allah'ı düşünmeden, hiç ölmeyecekmiş gibi dünya hayatı için çalışmak.

İnsanların çoğu yıllarca akademik veya mesleki eğitim görür, daha iyi bir hayat, daha yüksek bir mevki için her gün çalışır, sonra sanki bütün bunlar hiç yaşanmamış gibi bir gün gelir ölürlür. Kısa bir süre sonra unutulurlar, yerleri başkaları tarafından doldurulur. Ölüm anından sonra ne kazanılan paraların, ne sosyal statünün, ne elde edilen yaşam standartının, ne de geride bırakılan ailenin bir değeri kalmaz, verilen hayatın süresi bitmiştir. Ama insanlar karşılaşmaları kesin olan tek gerçeği, ölümü düşünmeden, bunun için bir çaba harcamadan — "dini" günlerde vicdanlarını rahatlatmak veya sosyal bir çevreye uymak için yapılan ibadetler hariç— kendilerine tanınan bu süreyi pervasızca harcarlar.

Bu kimseler, adeta şeytana kulluk ederler ve şeytan onların bedenleriyle kendi "dinini" (yani felsefe ve sistemini) yayar. Bu insanların dilleri, gözleri, derileri şeytana hizmet eder, şeytan bir değil milyarlarca gözden bakar ve milyarlarca kulaktan duyar. Konuşmalarda, Kurani mantık ve akıl kalkıp yerini şeytanın konuşmaları alır. Şeytan, dil, ırk, milliyet fark etmeden bütün dünyadaki insanları kendi dininin tebliği için kullanır.

Kısacası şeytan bu insanların bütün benliklerini kendisi için kullanır. Bunu yaparken de halkın zannettiği gibi korkunç bir görüntüyle rüyalarına girerek veya filmlerdeki gibi kişinin yapamayacağı uç bir hareketi ona yaptırmayı başararak değil, sadece onu adeta "kabuk gibi sararak" yani "o kişinin kendi olarak" bunu yapar. İşte, şeytanla bu insanlar arasındaki müthiş benzerliğin nedeni de budur. Kuran bu kimselerle şeytan arasındaki yakın bağı kardeşik olarak belirtmiştir:

(Şeytan'ın) Kardeşleri ise, onları sapıklığa sürüklerler, sonra peşlerini bırakmazlar. (A'raf Suresi, 202)

Şeytan o kişinin bilinçaltına girer ve onun bedenindeki her noktaya hükmeder. Rahmani düşüncenin girişini engeller. Artık şeytan ilhamına aralıksız devam edebilecek güçtedir.

Şeytanın ruhlarını ele geçirip bedenlerine hakim olduğu bu insanlar, Allah'ın yolundan, rahmani işlerden insanları alıkoymak için şeytanla aynı metodları kullanırlar. Tıpkı şeytan gibi rahmani vahyin akıllardaki etkisini yok etmek, insanların vicdanlı davranmasını sağlayan her türlü şeyi onlara unutturmak gibi binbir türlü tuzak kurarak şeytanın dinini yayarlar. Bu noktada artık şeytan ve onun etkisi altındakiler gibi bir kavram da kalkmıştır. Çünkü bu bahsi geçenlerin kendileri birer şeytan olmuştur. Adeta beden bulmuş şeytanlar söz konusudur.

Müminler Kuran'ın birçok ayetinde şeytanın dostlarına karşı uyarılmışlardır. Bu insanlar toplumun çok farklı kesimlerinden gelirler. Kimi sanayici, öğretmen, doktor, kimi de işçi, öğrenci olabilir. Şeytanın istediği dini yaşayan bu insanların sosyal olarak hiçbir ortak yönleri de olmayabilir. Ama hepsinin ortak bir özelliği vardır, hak din yani Kuran'daki gerçek dinden kesin olarak uzaktırlar. Farklı özellikler

gösteren, ancak tümü şeytanın kontrolünde olan cahiliye fertlerini belli başlı başlıklar altında inceleyebiliriz.

Peygamberlerin Düşmanları

Hidayet ve hak din ile gelen her elçinin, insanlardan ve cinlerden bir grup şeytan düşmanı olacağı Kuran'da bildirilir. Cin şeytanlar saptırmak amacıyla insanların kalplerine fısıltılarda bulunurlar. Bu şeytanlardan insan olanları, peygambere ve onunla birlikte olan müminlere karşı düşmanlıklarıyla kendilerini belli ederler. Peygambere karşı mücadele ederken, kendi benzerleri ile birleşir, kimi zaman ortak faaliyetlerde bulunurlar. Bu ortaklık süresinde birbirlerini kışkırtır, süslü ve kandırıcı cümlelerle müminlere karşı cesaretlendirmeye çalışırlar. Kuran bu işbirliğini şöyle bildirir:

Böylece her peygambere, insan ve cin şeytanlarından bir düşman kıldık. Onlardan bazısı bazısını aldatmak için yaldızlı sözler fısıldarlar. Rabbin dileyseydi bunu yapmazlardı. Öyleyse onları yalan olarak düzmekte olduklarıyla başbaşa bırak.

Bir de ahirete inanmayanların kalpleri ona meyletsin de ondan (bu yaldızlı ve içi çarpık sözlerden) hoşlansınlar ve yüklenmekte olduklarını yüklenedursunlar. (En'am Suresi, 112-113)

Ayette de belirtildiği gibi, eğer Allah dileyseydi bu şeytanlar peygambere düşmanlık yapamaz, müminlere sıkıntı ve eziyet veremez, onlara karşı savaşamazlardı. Ancak Allah'ın isteği ve izniyle bu varlıklar, Allah'ın dostlarının imtihan edilmeleri, ahiretteki derecelerinin yükselmesi için gerekli ortamı oluştururlar. Bu sayede müminler denemeden geçirilir, kalpleri temizlenir, sabırları denenir. Ahirete inanmayan kimseler ise, şeytan vesilesiyle cehenneme girmeleri için gerekli olan günahları yüklenirler. Allah'ın dilemesi dışında hareket edemeyen şeytan, müminler ile kafirleri birbirlerinden ayırmak için, Allah tarafından belirlenmiş bir görevlidir.

Şeytanın Kışkırttığı İnkarcılar

İnkarcıların azgınlıklarının, müminlere karşı olan düşmanlık ve saldırganlıklarının ardındaki en önemli unsur şeytanın kışkırtmalarıdır. Kuran'da şöyle denir:

Görmedin mi, biz gerçekten şeytanları, kafirlerin üzerine gönderdik, onları tahrik edip kışkırtıyorlar.
(Meryem Suresi, 83)

....Gerçekten şeytanlar, sizinle mücadele etmeleri için kendi dostlarına gizli-çağrılarda bulunurlar...
(En'am Suresi, 121)

Şeytan bu kışkırtmaları müminlerin aleyhine yapar. Müşrikleri ve kafirleri kimi zaman atalarının dini adına, kimi zaman ırkçılıkla, kimi zaman da maddi çıkarlar uğruna müminlere saldırmaya teşvik eder. Yüzyıllar boyu hak dinin karşısına dikilen her inkarcının ortak özelliği, şeytan tarafından kışkırtılmış olmasıdır.

Bu saldırılar sözle olabileceği gibi, öldürme amacıyla fiili olarak da gerçekleşebilir. Bir ayet, inkarcıların Allah'ın elçisine karşı giriştikleri hareketi şöyle bildirmiştir:

Hani o inkar edenler, seni tutuklamak ya da öldürmek veya sürgün etmek amacıyla, tuzak kuruyorlardı... (Enfal Suresi, 30)

Şeytanın inkarcılar üzerindeki telkini o kadar güçlüdür ki bu insanlar gerektiğinde ölümü göze alarak elçi ve müminler aleyhine faaliyetlerini sürdürürler. Buna en açık örneklerden biri de, müminlere karşı açılan savaşları anlatan ayetlerde görülür. Şeytan savaş öncesinde, kafirleri müminler aleyhine kışkırtır ve müminlere karşı savaşmayı onlara çekici gösterir. Hatta kafirleri kendilerini yenebilecek hiçbir ordu bulunmadığına inandırarak iyice tahrik eder. Ancak iki ordu karşılaştıklarında şeytan kendisine inananları yüz üstü bırakır:

O zaman şeytan onlara amellerini çekici göstermiş ve onlara: "Bugün sizi insanlardan bozguna uğratacak kimse yoktur ve ben de sizin yardımcınızım" demişti. Ne zaman ki, iki topluluk birbirini görür oldu (karşılaştı) o, iki topuğu üstünde geri döndü ve: "Şüphesiz ben sizden uzağım. Çünkü ben sizin görmediğinizi görüyorum, ben Allah'tan da korkuyorum" dedi. Allah (ceza ile) sonuçlandırması pek şiddetli olandır. (Enfal Suresi, 48)

Çünkü şeytan gerçekte insanlardan hiçbirinin iyiliğini istemez. Bu yüzden mümin olsun kafir olsun herkesin cehenneme gitmesine uğraşır. Kendisini dost gibi göstermesi ise insanları birbirine düşürmek, fitne ve bozgunculuk çıkarmak için kullandığı bir taktır. Amacına ulaştıktan sonra kendisini dost edinenleri —her kim olurlarsa olsunlar— yüzüstü bırakır.

Şeytan tarafından kışkırtılmış bir başka inkarcı örneği ırkçılardır. Dünyanın her neresinde olursa olsun, ırkçı bir insan ya da topluluk —hiçbir tutarlı gerekçesi olmaksızın— kendisini diğer insanlardan üstün görür. Bu insanlarda kışkırtılmış bir öfke vardır. Çoğu zaman şeytanın kışkırtmasının kuvvetiyle, ne uğruna olduğunu kendileri bile tam olarak bilmeden hayatlarını ortaya koyarlar. Kuran'da ırkçıların hareketlerindeki öfke ve kışkırtılmışlığa özel olarak dikkat çekilmiştir:

Hani o inkar edenler, kendi kalplerinde, "öfkeli soy koruyuculuğu"nu (hamiyeti), cahiliyenin "öfkeli soy koruyuculuğunu" kılıp-kışkırttıkları zaman, hemen Allah; elçisinin ve mü'minlerin üzerine (kalbi teskin eden) güven ve yatışma duygusunu" indirdi ve onları "takva sözü" üzerinde "kararlılıkla ayakta tuttu." Zaten onlar da, buna layık ve ehil idiler. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir. (Fetih Suresi, 26)

İrkçilerin kendilerini üstün görerek, diğer insanlara karşı nefret beslemeleri, şeytanın daha önce değindiğimiz bir başka özelliğini hatırlatır. Kendisini Hz. Adem'den üstün gördüğü için ona nefret besleyen şeytanın buradaki zihniyeti, ırkçıların temel yaşam ilkesi olarak ortaya çıkar. İrkçi toplumların kendilerini üstün görme saplantılarının altında, kendi fiziksel yapılarını, geçmişlerini, atalarını, soylarını üstün görmeleri yatar. Soyunu öne sürerek diğer insanlardan daha üstün olduğunu iddia etmek, dikkat edilirse şeytanın ateşin çamurdan üstün olduğu iddiasıyla paralel bir mantıktır.

Şeytanın, Sapkınlıklarını Süslü Gösterdiği İnsanlar

İnkarcılar ve müşrikler hak din yerine tercih ettikleri batıl dine tutkuyla bağlanırlar. Hangi ideoloji veya fikir olursa olsun, bu batıl dinlere inananlar aslında şeytanın kendilerine süsleyip çekici gibi gösterdiği cehennem yoluna tabi olurlar.

Şeytanın süsleyiciliği inkarcılar için o kadar etkilidir ki, bu süse kanalar doğru yolda olduklarını zannederek sapıklığa tutkuyla bağlanırlar. Kuran'da şeytanın süsleyip çekici kıldığı bir dinin, Hz. Süleyman devrindeki insanları nasıl etkisi altına aldığı şöyle bildirilir:

"Onu ve kavmini, Allah'ı bırakıp da güneşe secde etmekteken buldum, şeytan onlara yaptıklarını süslemiştir, böylece onları (doğru) yoldan alıkoymuştur; bundan dolayı onlar hidayet bulmuyorlar." (Neml Suresi, 24)

Ayette, güneşe tapan bir topluluktan sözedilmekte ve şeytanın bu sapkınlığı o insanlara süslü gösterdiği bildirilmektedir. Bugün insanlar güneşe tapmasalar da, bir kişi veya ideolojiye körü körüne bağlanıp bu sistemin sözde doğrularının takipçisi olurlar. Hz. Süleyman zamanında güneşe tapanlar ile, bugün İslam'ı terk edip insanlar tarafından belirlenmiş ideolojilerin takipçisi olanlar arasındaki

benzerlik, her iki grubun da içinde buldukları durumun kendilerine şeytan tarafından süslü gösterilmiş olmasıdır.

Allah Hakkında Bilgisizce Tartışanlar

Cahiliye toplumunun önde gelenlerinin sık sık kullandıkları bir yöntem vardır. Bu insanlar, hem kendilerini temize çıkarmak ve içinde buldukları sapkın durumu meşru göstermek, hem de kendilerine taraftar toplamak amacıyla din hakkında olmadık yorumlar ve açıklamalar yaparlar. Kendilerini aydın olarak nitelendiren bir grup önde gelen, bu taktiğe sık sık başvurur.

Ortak özellikleri kendilerini halktan üstün görmeleridir. Kendilerini o kadar beğenirler ki Allah tarafından cezalandırılacaklarını bir türlü kabullenmezler. Allah'ın dininden hem kaçır, hem de başkalarını alıkoyarlar. (En'am Suresi, 26) Dindar insanları cahil, saf ve küçük görürler. Kendi kafalarına göre dini yorumlar yaparlar. Bunların bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

☒Allah, kimseye zararı olmayan, kendi halinde birisine, üstelik insanlara yararlı bir kimseye niye azap versin? (Bu düşüncenin sahibi bilinçaltında kendisini temize çıkarmaya çalışan birisidir.)

☒İslam sevgi dinidir, insanları sevdiğin, onlar için birşeyler yaptığın sürece, Allah'ı da sevmiş, ibadet etmiş olursun.

☒Çalışmak, insanlara faydalı olmak, iş imkanı sağlamak en büyük ibadetlerdir.

☒Ben Allah'ı ve O'nun yarattıklarını seviyorum. O'nun da beni sevdiğini biliyorum. İlla ki namaz kılmaya, oruç tutmaya gerek yok. Kimseye bir zararım yokken Allah'ın beni cehenneme atacağına inanmıyorum.

Bu gibi yorumlarla kendi kafalarında uydurdukları dine, kendileri de inanarak bu sahte dinin propagandasını yaparlar. İnsanları kendisine kulluk etmeleri için yaratan, her şeyin tek sahibi olan Allah'a karşı nankörlük edip kendilerini bilmez bir şekilde isyan etmiş olurlar. Bir Kuran ayetinde bu tip insanlar hakkında şöyle denir:

İnsanlardan kimi, hiçbir bilgisi, yol göstericisi ve aydınlatıcı kitabı olmaksızın Allah hakkında tartışır-durur.

Allah'ın yolundan saptırmak amacıyla "gururla salınıp-kasılarak" (bunu yapar); dünyada onun için aşağılanma vardır, kıyamet günü de yakıcı azabı ona taddıracağız. (Hac Suresi, 8-9)

İster sanatçı, ister işadımı, ister politikacı, isterse sıradan bir insan olsun bu kimseler kendileri gibi azgın ve kaypak olan şeytanın peşine düşmüşlerdir. Kuran ve dinle hiçbir ilgisi olmayan, kendi fikir ve sistemlerini meşru göstermek için dini alet eden ve tarihin her döneminde ortaya çıkan bu insanların hepsi aslında şeytanın yolunu izlerler. Kuran'da bu insanlar şöyle haber verilir:

İnsanlardan kimi, Allah hakkında bilgisi olmaksızın tartışır durur ve her azgın-kaypak şeytanının peşine düşer.

Ona yazılmıştır: "Kim onu veli edinirse, şüphesiz o (şeytan) onu şaşırtıp-saptırır ve onu çılgın ateşin azabına yöneltir." (Hac Suresi, 3-4)

Kuran'a Şeytanın Müdahalesi Olduğunu Düşünenler

Sayıları çok az da olsa bazı sapkın kimseler, fitne çıkarmak ve bilgisiz insanları İslam'dan uzaklaştırmak amacıyla Kuran vahyine cinlerin ve şeytanın sözlerinin karıştığını öne sürmüşlerdir. Bu sapkınların en tanınanı, ünlü Şeytan Ayetleri kitabının yazarı Salman Rüştü'dür.

Aynı sapkın inanış, peygamber dönemindeki cahiliye toplumunda da bulunmaktaydı. Hatta o dönemdeki müşrikler peygamberi kahinlik ve mecnunlukla suçlamışlardır. (Tur Suresi, 29) Çünkü kahinlerin cinlerden ve şeytandan haber alan, onların etkisi altına giren kimseler olduklarına inanılırdı. (Mecnun, "cinlenmiş" demektir.) Yine aynı mantık içinde peygamberi mecnunlukla, yani cinlenmiş bir deli olmakla itham edenler de olmuştur. Bütün bu sapkın inkarcılara en güzel cevap yine Kuran'da verilir:

O (Kuran) da kovulmuş şeytanın sözü değildir. (Tekvir Suresi, 25)

Onu (Kuran'ı) şeytanlar indirmemiştir.

Bu, onlara yaraşmaz ve güç de yetiremezler. (Şuara Suresi, 210-211)

Ayetin devamında, şeytanların Allah'ın vahyini dinlemelerinin yasaklandığı ve önlendiği bildirilir:

Çünkü onlar, (vahyedileni) işitmekten kesin olarak uzak tutulmuşlardır. (Şuara Suresi, 212)

Göğün sınırları da şeytanlardan korunmuştur, bu sınırlara yaklaşp kulak hırsızlığı yapmaya kalkanlar (gizlice dinleyip haber almaya çalışanlar), o anda ateşle cezalandırılırlar. (Hicr Suresi, 17-18)

Bilindiği gibi şeytan bir cindir ve cinlerin ilahi vahyi dinlememeleri için çok sert tedbirler alınmıştır. Bu engel Cin Suresi'nde, cinlerin ağzından şöyle bildirilmiştir:

Doğrusu biz göğü yokladık; fakat onu güçlü koruyucular ve şihablarla kaplı (doldurulmuş) bulduk.

Oysa gerçekte biz, dinlemek için onun oturma yerlerinde otururduk. Ama şimdi kim dinleyecek olsa, (hemen) kendisini izleyen bir şihab bulur. (Cin Suresi, 8-9)

Şeytan Gerçeği Tersyüz Edenlere İner

Kuran'da, şeytanın üzerlerine indiği ve etkisi altına aldığı kimselerden söz edilir. Bu kimselerin belirgin özelliği olarak da, yalancı ve günaha düşkün olduklarından bahsedilmiştir. Farkında olarak veya olmayarak, bu insanlar şeytana kulak verir, onun talimatları doğrultusunda hareket ederler. Kuran'da bu konuda şöyle denir:

Şeytanların kimlere inmekte olduklarını size haber vereyim mi?

Onlar, "gerçeği ters yüz eden", günaha düşkün olan her yalancıya inerler.

Bunlar (şeytanlara) kulak verirler ve çoğu yalan söylemektedirler. (Şuara Suresi, 221-223)

Bu ayetlerin hemen ardından Kuran'ın indiği dönemdeki şairlerden bahsedilmesi dikkat çekicidir:

Şairler ise; gerçekten onlara azgın-sapıklar uyar.

Görmedin mi; onlar, her bir vadide vehmedip duruyorlar, ve gerçekten onlar, yapmayacakları şeyleri söylüyorlar. (Şuara Suresi, 224-226)

Mekke döneminde şairler toplumu yönlendirme, etkileme ve gündem belirleme vasfına sahip insanlardı. Yazdıkları şiirler ağızdan ağıza hızla yayıldığından, bu insanlar bir nevi haber kaynağı işlevi görüyorlardı. Ancak bu şairlerden çoğu yeteneklerini İslam aleyhine kullanıyor, insanları hak dinden uzaklaştırmaya çalışıyorlardı.

Ayetten anlaşıldığına göre halkı kandırmak için kullandıkları yollardan biri de, insanlara boş vaadlerde bulunmaktı. Boş vaadde bulunmanın şeytanın kullandığı temel bir yöntem olduğu hatırlanırsa (Nisa Suresi, 120; İbrahim Suresi, 22) bu çevrelerle şeytan arasındaki ilişki bir kez daha ortaya çıkar.

Aradan yüzyıllar geçmesine rağmen, söz konusu durumda, teknik bir kaç ayrıntı dışında bir değişiklik olmamıştır. Şairlerin yerini din karşıtı belirli güç odakları ve bunların güdümündeki bazı kişi ve kuruluşlar almıştır. Boş vaatler, halkın gözünü boyama, aldatma, gerçekleri olduğundan farklı gösterme gibi yöntemler de bu çevrelerin en çok başvurdukları yollardır. Yalan haberlerle gerçekler ters yüz edilmekte, Allah'ın yolundan insanları alıkoymak için her çeşit günahın propagandası, dünya tarihinin hiçbir döneminde olmadığı kadar yoğun ve kapsamlı yapılmaktadır. Müslümanları karalama, onlara iftiralar atma, İslam'ı yıpratmaya çalışma çabaları da şeytanın kontrolü altında aynı şekilde sürmektedir.

Ataların Dini

İslam dinini öğrenmek için en temel kaynak Kuran'dır. Bu yüzden Şeytan da bazı insanları Kuran'dan uzak tutarak, atalardan gelen, gelenek ve hurafelerle dolu batıl bir dine yöneltir.

Şeytanın bu tuzağına düşen kimseler Allah'ın vahyine değil, yüzyıllar boyu birbirine eklenerek gelmiş hurafelere uyarlar. En önemlisi de bu insanların, batıl dinlerine tutkuyla bağlı olmalarıdır. Şeytan şuurlarını o kadar kapamıştır ki, Allah'ın indirdiği hak dine davet edildiklerinde tutumlarını ısrarla sürdürürler:

Onlara; "Allah'ın indirdiklerine uyun" denildiğinde, derler ki; "hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız." Şayet şeytan, onları çılgınca yanan ateşin azabına çağırmışsa da mı (buna uyacaklar)? (Lokman Suresi, 21)

Örneğin günümüz cahiliye toplumunun, gelenekler ve hurafelerle dolu dininde, kadın ikinci sınıf bir varlık olarak bilinir. Bu kimseler erkeğin üstünlüğünü savunup, kadına değer vermezler. Oysa Kuran'da cinsiyete dayanan bir üstünlük sıralaması yoktur. Kuran'da en üstün kimselerin takvaca en ileri kimseler oldukları bildirilmiştir. Bu durum, belirli çevrelerin İslam adı altında, atalarından gelen gelenekleri yaşadıklarının en açık delillerindendir.

Ataların dinine uyan kimseler uzlaşmaz ve inatçıdırlar. Yapılacak hiçbir açıklama, atalarından gördükleri geleneksel dini kendilerine bıraktırmaz. Çünkü Kuran'ın bildirdiğine göre bu kimselerin "akıl erdirebilmek" gibi bir yetenekleri yoktur:

Ne zaman onlara: "Allah'ın indirdiklerine uyun" denilse, onlar: "Hayır, biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye (geleneğe) uyarız" derler. (Peki) Ya atalarının akıllı bir şeye ermez ve doğru yolu da bulamamış idiyeler?

İnkâr edenlerin örneği bağırıp çağırmadan başka bir şey işitmeyip (duyduğu veya bağırıldığı şeyin anlamını bilmeyen ve sürekli) haykıran (bir hayvan)ın örneği gibidir. Onlar, sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler; bundan dolayı akıl erdiremezler. (Bakara Suresi, 170-171)

5-Şeytan'ın Fırkası: Münafıklar

Münafık kelimesi, nifak, fitne çıkarıcı anlamına gelir. Münafıklar, mümin olmadıkları halde, müminlerin güç ve imkanlarından yararlanmak amacıyla kendilerini mümin göstermeye ve mümin topluluğu içinde barınmaya çalışan kimselerdir.

Kalplerinde hastalık bulunan bu kimseler umduklarını bulamayınca ya da müminlerin başına bir sıkıntı ya da zorluk geldiğinde, hemen onlardan ayrılır ve gerçek yüzlerini gösterirler. Müminlerden ayrıldıktan sonra, ya da ayrılırken, müminlere zarar vermeye, onlar arasındaki birliği bozmaya gayret ederler. Dahası bu amaçlarını gerçekleştirmek için inkarcılarla işbirliği yaparlar.

Kuran'ın birçok ayetinde münafıkların karakterleri ve davranış biçimleri ayrıntılı bir şekilde ele alınır ve müminler bu kimselere karşı uyarılırlar. Bu ayetlerde üzerinde durulan noktalardan biri de, şeytanla münafıklar arasındaki yakınlıktır. Bu yüzden şeytanın birçok özelliği -esrarengiz mantığı dahil- münafıklar üzerinde tecelli eder. Bir ayette münafıkların şeytan tarafından tamamen kuşatıldıklarından ve onun fırkası haline geldiklerinden bahsedilir:

Şeytan onları sarıp-kuşatmıştır; böylelikle onlara Allah'ın zikrini unutturmuştur. İşte onlar, şeytanın fırkasıdır. Dikkat edin; şüphesiz şeytanın fırkası, hüsrana uğrayanların ta kendileridir. (Mücadele Suresi, 19)

İşte bu yüzden, şeytanın karakteri incelendiğinde münafıkların birçok özelliği görülür. Münafıklar, şeytan gibi tutarsız ve çelişkili ifadeler kullanır, anormal davranışlarda bulunurlar. Aralarındaki en önemli benzerlik üstünlük kompleksidir. Bilindiği gibi şeytan da, Hz. Adem'e secde etmeyi "kendini üstün görme" hastalığı yüzünden reddeder. Şeytanın bu küstahlığı Sad Suresi'nde şöyle bildirilir:

Meleklerin hepsi topluca secde etti; yalnız İblis hariç. O büyüklük tasladı ve kafirlerden oldu. (Allah) Dedi ki: "Ey İblis, iki elimle yarattığıma seni secde etmekten alıkoyan neydi? Büyüklendin mi, yoksa yüksekte olanlardan mı oldun?" Dedi ki: "Ben ondan daha hayırlıyım; sen beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın." (Sad Suresi, 73-76)

Bu kibir başka ayetlerde de vurgulanır. Örneğin şeytanın Hz. Adem'e secde etmeyi kendisine yakıştıramadığı, "Bir çamur olarak yarattığın kimseye ben secde eder miyim..." (İsra Suresi, 61) ifadesinden anlaşılır. Bir başka ayette geçen, "Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan yarattığın beşere secde etmek için var değilim..." (Hicr Suresi, 33) ifadesi, şeytanın kibirini daha açık gösterir.

Ancak burada çok önemli bir ayrıntı vardır ki, şeytanın esrarengiz mantığı bunun altında yatar. Ayetlerdeki ifadelere dikkat edilirse, şeytan Allah'ın varlığından ve O'nun kendisinin yaratıcısı olduğundan emindir. Allah'tan korkar ancak kibri yüzünden O'na itaat etmez.

Daha önce de belirtildiği gibi, bütün bu bilgisine rağmen, büyüklük hırsı yapması, basit bir fiziksel fark yüzünden kendisini insandan üstün görmesi, insana verilen makamı kıskanması, bu hırsıyla ona secde etmek istememesi ve böylece Allah'ın emrine karşı gelmesi onu yaratılmışların en kötüsü durumuna sokar.

Bu son derece saçma, küstah ve nankör bir mantıktır. İşte bu mantık münafıklar üzerinde de çok belirgin bir şekilde görülür. Tıpkı şeytan gibi münafıklar da kendilerini "üstün", "farklı" ve "seçkin" görürler. Örneğin Bakara Suresi'nin 13. ayetinde bildirilen münafıklar, diğer insanların iman ettiği gibi iman etmeye çağırıldıklarında, samimi müminleri "düşük akıllı" olarak nitelendirip, onlarla aynı konumda olmayı reddetmişlerdir. Bu konu ile ilgili ayet şöyledir:

Ve (yine) kendilerine: "İnsanların iman ettiği gibi siz de iman edin" denildiğinde: "Düşük akıllıların iman ettiği gibi mi iman edelim?" derler. Bilin ki, gerçekten asıl düşük-akıllılar kendileridir; ama bilmezler. (Bakara Suresi, 13)

Münafıklar iman etmedikleri için vicdanlarını bu şekilde rahatlatmaya çalışırlar. Kendilerinin üstün olduğu, müminlerin aşağı olduğunu öne sürerek ve buna kendilerini inandırarak, aslında müminlerin uydukları yola tabi olmayı reddederler. İnsanları "düşük akıllı" olarak nitelendirmelerinin esas nedeni amaçlarının; "insanların iman ettiği gibi iman" etmemek, yani elçiye teslim olmamak olmasıdır.

Oysa dünyada da ahirette de üstünlük Allah'a, Resulüne ve müminlere aittir. Kuran'da "... izzet (güç, onur ve üstünlük) Allah'ın, O'nun Resulü'nün ve mü'minlerindir. Ancak münafıklar bilmiyorlar" (Münafıkun Suresi, 8) ayetiyle bu gerçek haber verilir.

Resule Karşı Gelmek

Allah'ın elçisine itaat, Kuran'ın en temel hükümlerinden biridir. Münafıkların en sapkın özellikleri bu hükmü çiğnemeleri, Allah'ın elçisine isyan etmeleridir. Çünkü elçiye isyan, Allah'a isyan demektir.

İblis de, Hz. Adem'e secde etmeyi-onun üstünlüğünü kabul etmeyi-reddederek Allah'a karşı gelmiştir. Münafıklar da şeytan da, Allah'ın itaat etmelerini istediği bir başka varlığa tabi olmayı reddettikleri için, Allah tarafından cezalandırılırlar.

Münafıklar elçiye itaat etmenin aslında Allah'a itaat etmek olduğunu (Nisa Suresi, 80), kavrayamazlar. İçlerindeki kıskançlık, onların bir başka insana tabi olmalarını engeller. Oysa elçiye itaat, Kuran'da en çok üzerinde durulan hükümlerden biridir. Çünkü elçi, Allah'ın kendi dinini tebliğ etmesi için özel olarak seçtiği bir insandır. Diğer insanların üzerinde olan sorumluluk, ona kayıtsız şartsız itaattir. Allah bu konuda şu hükmü vermiştir:

Biz elçilerden hiç kimseyi ancak Allah'ın izniyle kendisine itaat edilmesinden başka bir şeyle göndermedik. (Nisa Suresi, 64)

Hatta elçinin verdiği hükme karşı içinde sıkıntı duyanların bile iman etmiş sayılmayacakları bir sonraki ayette belirtilir:

Hayır öyle değil; Rabbine andolsun, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem kılıp sonra senin verdiği hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, iman etmiş olmazlar. (Nisa Suresi, 65)

Şeytan ve münafıkların Allah'ın emrine isyanlarında bir benzerlik olduğuna değindik. Aynı şekilde, samimi müminlerle, melekler arasında da bir benzerlik mevcuttur. Çünkü melekler Hz. Adem'e secde emrini aldıklarında, hiçbir sorgulamada ve üstünlük iddiasında bulunmadan, tam bir teslimiyetle secde etmişlerdir. Şeytanın isyanına karşı meleklerin bu itaatleri Kuran'da şöyle geçer:

Ve meleklerle: "Adem'e secde edin" dedik. İblis hariç (hepsi) secde ettiler. O ise, diretti ve kibirlendi, (böylece) kafirlerden oldu. (Bakara Suresi, 34)

Benzer şekilde gerçek müminler, Allah'ın elçisine hiç tereddüt etmeden tam bir teslimiyetle itaat ederler. Mümin kimselerin bu konudaki sözleri Bakara Suresi'nde şöyle aktarılmıştır:

"O'nun elçileri arasında hiç birini (diğerinden) ayırdetmeyiz. İşittik ve itaat ettik." (Bakara Suresi, 285)

Esrarengiz İsyân

Şeytanın isyanında çok esrarengiz bir durumun söz konusu olduğu daha önceki sayfalarda incelenmişti. Allah'ın varlığını ve gücünü bilip, bütün bu ilme rağmen O'na isyan etmek, daha önce de belirtildiği gibi son derece akıl dışı bir tavidir.

Ancak esrarengizlik yalnızca şeytana özgü değildir. Şeytanın fırkası münafıklar da tıpkı şeytan gibi esrarengiz hareketlerde bulunurlar. Şeytanın bile bile isyan etmesi, Allah'ın emrini sorgulamaya kalkması, bağışlanma dilememesi, yaptığı suç olduğunu bildiği halde günahında ısrarcı olması, Allah tarafından haksızlığa uğratıldığını düşünmesi, kendisini haklı görmesi, başkalarını da kendi durumuna düşürmeye kalkışması... Münafıklar işte bütün bu sapıklıklarda şeytanın adımlarını izlerler:

Şeytanın durumu gibi; çünkü insana "İnkâr et" dedi, inkâr edince de: "Gerçek şu ki, ben senden uzağım. Doğrusu ben, alemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" dedi. (Haşr Suresi, 16)

Münafıklar da tıpkı şeytan gibi bilgi sahibidirler. Şeytan Allah'la bizzat konuşmuştur. O'nun gücünü, cenneti ve cehennemi bilir. Münafıklar da tıpkı şeytan gibi, Allah'tan, O'nun varlığından, kitabından, hükümlerinden, hatta elçisinden haberdardırlar. Kuran'ı ezberleyen münafıklar bile olabilir. Ancak münafıklar da, şeytan da, önemli bir ilme sahip oldukları halde Allah'ın emrine karşı geldikleri için yaratılmışların en kötüleridir durumuna düşerler. Sahip oldukları bilgi, onları bu cezadan kurtarmaz. Aksine bu bilgilere sahip olduktan sonra saptıkları için çekecekleri azap daha fazla artar.

Münafıkların bir başka esrarengiz sapıklıkları ise, Allah'ı ve elçiyi tanıdıktan sonra, onları aldatıcılıkla suçlamalarıdır. Ahzap Suresi'nde bildirilen münafıklar, düşman birlikleriyle karşılaştıkları zaman böylesine sapkın bir harekette bulunurlar. Unutulmaması gereken, bu kişilerin normal şartlarda, müminler gibi davrandıkları, görünüşte diğer müminlerle beraber elçiye itaat ettikleri, nefislerini zora sokacak bir ortam bulunmadığında kalplerindeki hastalığı gizleyebildikleridir. Ancak sıcak savaş zamanında içlerindeki pisliğin nasıl dışa vurduğu ayette bildirilmiştir:

Hani, münafık olanlar ve kalplerinde hastalık bulunanlar: " Allah ve Resulü, bize boş bir aldaniştan başka bir şey vaatmedi" diyorlardı. (Ahzap Suresi, 12)

Şeytanın Allah'ın varlığını bildiği halde isyan etmesindeki esrar, münafıkların başka hareketlerinde de görülür. Örneğin Allah'ın elçisini kabul etmenin yanı sıra, Allah'ın elçisine vahiy indirdiğine şahit olan münafıklar da vardır. Bu münafıklar vahyin doğruluğundan da emindirler. Hatta vahyin doğruluğundan o kadar emindirler ki, kalplerinde bulunan hastalığın elçiye yine vahiy yoluyla haber verilmesinden çekinirler:

Münafıklar, kalplerinde olanı kendilerine haber verecek bir surenin aleyhlerinde indirilmesinden çekiniyorlar. De ki: "Alay edin. Şüphesiz, Allah kaçınmakta olduklarınızı açığa çıkarandır." (Tevbe Suresi, 64)

Münafıkların akıl hastalıklarına bir başka örnek Maide Suresi'nde verilir. Hz. Musa'nın kavmindeki münafıklar, savaş emri aldıklarında Hz. Musa'ya, "sen ve Rabbin git, ikiniz savaşın. Biz burada duracağız" (Maide Suresi, 24) diyebilecek kadar akıl almaz bir sapkınlık içine girmişlerdir. Bu insanlar da Rablerini ve O'nun resulünü tanıdıkları halde O'nun hükmüne pervasızca başkaldırmışlardır. Aynı şekilde bir başka grup münafığın da, kafirlerle cihat etmeye çağırıldıklarında şiddetli bir korkuya kapılarak cihata gitmekte direndiklerinden bahsedilir:

...Oysa savaş üzerlerine yazıldığında, onlardan bir grup, insanlardan Allah'tan korkar gibi —hatta daha da şiddetli bir korkuyla— korkuya kapılıyorlar ve: "Rabbimiz, ne diye savaşı üzerimize yazdın, bizi yakın bir zamana ertelemeli değil miydin?" dediler. (Nisa Suresi, 77)

Bu ifadelerde Allah'ın hükümlerini sorgular nitelikte son derece saygısız ve küstah bir üslup kullanıldığı aşikardır.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken, savaşa gitmek istemeyen münafıkların, Allah'ın varlığını inkar etmedikleri, hatta bazılarının O'nun yolunda savaşmaya karşı olmadıklarıdır. Bu insanlar kendilerini Müslüman olarak görür, normal şartlarda bundan hiçbir kuşku duymazlar. Görünüşte bütün istekleri savaşın bir süre ertelenmesidir. Örneğin "bu sıcakta savaşa çıkmayın" (Tevbe Suresi, 81) derken, daha uygun koşullarda savaşmayı istiyor gibi gözükümlerler. Fakat kendilerine göre makul gözükken bu istek, gerçekte kalplerinde gizledikleri hastalığı ortaya döker. Ve Allah "bu sıcakta savaşa çıkmayın" diyenlerin hükmünü "cehennem ateşinin sıcaklığı daha şiddetlidir" diyerek bildirir. (Tevbe Suresi, 81)

Bu insanlar kendilerine yandaş toplayabilirler. Ancak bahaneleriyle ne kadar çok yandaş toplarlarsa toplansınlar, yalnızca kendileri gibi kalplerinde hastalık bulunanları ikna edebilirler. Allah'ın elçisinin emrine karşı gelen bu grup büyük bir fitnenin içine düşer. Çünkü elçinin emri şartlar ne olursa olsun yerine getirilmelidir. Bu gibi insanlar savaşmak ve Allah yolunda şehit olmak gibi samimiyet gerektiren bir ibadeti Allah izin vermeyeceği için yerine getiremezler. Müslümanlıkları ancak sözde kalır.

Bir başka grup münafık da Allah yolunda savaşa çıkmamak için evlerinin güvende olmadığı mazeretini öne sürerler:

...Onlardan bir topluluk da: "Gerçekten evlerimiz açıktır" diye Peygamberden izin istiyordu; oysa onlar(ın evleri) açık değildi. Onlar yalnızca kaçmak istiyorlardı. (Ahzab Suresi, 13)

Allah'a tam olarak teslim olmuş bir insanın, Allah yolunda cihat etmekten izin istemeyeceği açıktır. Böyle bir izni ancak Allah'a teslim olmamış, O'nun gücünü idrak edememiş kimseler ister. Savaş emri geldiğinde gösterdikleri ağırlık, kalplerindeki sinsi şeytanlığın açığa çıkmasıdır.

Kendilerini Aldatırlar

Şeytanın fırkası olan münafıkların anlaşılması imkansız hareketlerinden biri Allah'ı aldattıklarını zannetmeleridir. Kuran münafıkların bu gafletlerini şöyle bildirmiştir:

(Sözde) Allah'ı ve iman edenleri aldatırlar. Oysa onlar, yalnızca kendilerini aldatıyorlar ve şuurunda değiller. (Bakara Suresi, 9)

Burada oldukça şaşırtıcı bir gerçeğe karşılaşmaktayız. Bir insanın kendisini yaratan Allah'ı aldattığını zannetmesi oldukça büyük bir akılsızlıktır. Çünkü Allah "sinelerin özünde olanı" (Fatır Suresi, 38) ve "gizlinin gizlisini" de (Taha Suresi, 7) bilendir. Münafıkların bu hareketleri kendi kendilerini kandırmaktan başka birşey değildir ve hiçbir açıklaması yoktur.

Münafıkların kendilerini kandırdıkları bir başka nokta, Allah'tan değil insanlardan korkmalarıdır. Hatta kimi münafıklar içlerindeki hastalığın Allah tarafından bilindiğini de bilirler. Bu onlarda bir korku yaratmaz. Ancak ne gariptir ki kendi durumlarının vahiy yoluyla Müslümanlara bildirilmesinden korkarlar. Kuran bu durumu şöyle haber verir:

Münafıklar, kalblerinde olanı kendilerine haber verecek bir surenin aleyhlerinde indirilmesinden çekiniyorlar... (Tevbe Suresi, 64)

Burada çok esrarengiz bir yapı görülür. Münafıklar müminlerin vahiy yoluyla haberdar edilmesinden korkmaktadırlar. Dolayısıyla hem Allah'ın varlığından hem de O'nun elçisine vahiy indirdiğinden haberdardırlar. Bu bilgiye rağmen doğru yoldan saparlar.

Münafıklar sık sık Allah'tan korktuklarını ifade ederler. Ancak hareketlerinde Allah'tan korkan bir kimsenin sakınması yoktur. Bu da münafıklarla şeytan arasındaki bir başka ortak özelliktir. Çünkü şeytan da Allah'tan korktuğunu ifade eder. Ancak şeytan Allah'tan korktuğunu söylemesine rağmen, insanlara isyanı telkin etmek gibi korkunç bir suç işler. Allah'tan bağışlanma dileyeceğine, tekrar O'nun yoluna tabi olmaya çalışacağına, insanları Allah yolundan saptırmaya çalışır. İşte münafıklarla şeytan arasındaki önemli bir benzerlik de budur: Allah'ın gücünü bildiği, bu güçten korktuğunu söylediği halde, Allah'tan sakınmamak, bu korkuyu davranışlara yansıtmamak.

Bu şuarsuz cesaret münafıkları kimi zaman da Allah'a karşı yalan söyleme gafletine sürükler. Tevbe Suresi'nde bahsi geçen münafıkların tutumları buna bir örnektir. Bu insanlar, sözde sadaka vermek ve Allah yolunda harcama yapmak amacıyla Allah'tan mülk isterler. Allah bu duaya icabet ettiğinde ise cimrilik ederek, Allah'a verdikleri sözü tutmazlar.

Onlardan kimi de: "Andolsun, eğer bize bol ihsanından verirse gerçekten sadaka vereceğiz ve salihlerden olacağız" diye Allah'a ahdetmiştir.

Onlara kendi bol ihsanından verince ise, onunla cimrilik yaptılar ve yüz çevirdiler; onlar böyle sırt dönenlerdir. (Tevbe Suresi, 75-76)

Bu kimseler de Allah'ı aldattıklarını zannederler. Oysa Allah yaptıkları bu harekete karşılık, münafıkların kalbine nifakı mahşer gününe kadar perçinleyerek en büyük cezayı verir. Ucuz uyanıklıklar yaparak menfaat sağlamaya çalışan bu kişiler, sonsuz hayatlarını kaybettiklerinin farkında olmayıp diğer münafıklar gibi kendi kendilerini kandırırlar. Bu kişilerin durumları Kuran'da şöyle bildirilir:

Böylece O da, Allah'a verdikleri sözü tutmamaları ve yalan söylemeleri nedeniyle, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar, kalplerinde nifakı (sonuçta köklü bir duygu olarak) yerleşik kıldı. (Tevbe Suresi, 77)

Tevil Yaparlar

'Tevil' esas olarak açıklama, yorum yapmak anlamına gelir. İkinci bir anlamı ise, kişinin yaptığı bir hatayı nefsanî nedenlerden dolayı kabullenmemesi, ve bu hatayı meşru gösterecek geçersiz mazeretler öne sürmesidir. Biraz dikkatli düşünülürse, bu hareketin ilk sahibinin şeytan olduğu hemen hatırlanır. Bilindiği gibi şeytan, "kibiri yüzünden" Allah'ın Hz. Adem'e secde etme emrine karşı gelir. Allah tarafından bizzat uyarıldığında da, saçma bir mantık içinde yaptığı hareketi doğru göstermeye çalışır, hatasını kesinlikle kabullenmez. Oldukça ilkel bir mantık içinde, ateşin çamurdan üstün olduğunu öne sürerek kendisini haklı göstermeyi dener.

Şeytanın bu özelliği münafıklarda da gözlenir. Münafıklar şaşkıncu konuşmalar yapıp, olmadık davranışlarda bulunurlar. Nefislerini korumak ve davranışlarını haklı göstermek için konuşmaya başladıkları an, sanki ağızlarından şeytanın sözleri dökülür.

Kendilerini koruma ve temize çıkarma çabalarında açıkça gözlenebilen bir hırs vardır. Bu hırsla her türlü haramı göze alabilir, yalan söyleyebilir, iftira atabilirler. Söz konusu durumla ilgisi olmayan, alakasız ve manasız açıklamaları arka arkaya yaparlar.

Tevil yapan kişilerin yüzlerinden ve ifade bozukluklarından, şuurlarının kapalı olduğu belli olur. Siğ ve basit mantıklar kurarak kendilerini haklı göstermeye çalışırlar. Fakat bu açıklamaların ne başı ne de sonu, hiçbir anlam taşımaz. Bu çarpınışlar samimi müminler tarafından Allah'ın izniyle teşhis edilir.

Birçok ayette münafıkların bu samimiyetsiz açıklamaları belirtilmiştir. Örneğin savaştan kaçmak için evlerinin açıkta olduğunu öne süren münafıklar (Ahzab Suresi, 13), havanın sıcaklığını bahane eden münafıklar (Tevbe Suresi, 81), savaşın bir süre daha ertelenmesini isteyen (Nisa Suresi, 77), "güç yetirebilseydik muhakkak seninle birlikte (savaşa) çıkardık" diyen münafıklar (Tevbe Suresi, 42) bunlardan bazılarıdır. Ancak mazeretleri her ne olursa olsun, Allah yolunda mücadeleden her hangi bir bahane göstererek kaçanlar, gerçekte kalplerinde iman bulunmayan kimselerdir. Allah bunu ayetinde şöyle bildirir:

Allah'a ve ahiret gününe iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmekten (kaçınmak için) senden izin istemezler. Allah takva sahiplerini bilendir.

Senden, yalnızca Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, kalpleri kuşkuya kapılıp, kuşkularında kararsızlığa düşenler izin ister. (Tevbe Suresi, 44-45)

Söz konusu durum, münafıkların "derin bir kavrayışa sahip olmamalarının" bir başka göstergesidir. Çünkü tevil yapan bir insan, türlü oyunlarla kendisini haklı gösterse bile ancak diğer insanları kandırabilir. "Sinelerin özünde olanı bilen" (Maide Suresi, 7) Allah'ı ise asla kandıramazlar. Allah bu konuda şu hükmü verir:

Kendilerini övgüyle temize çıkaranları görmedin mi? Hayır Allah dilediğini temizleyip yüceltir. Onlar bir hurma çekirdeğindeki iplikçik kadar bile haksızlığa uğratılmazlar. (Nisa Suresi, 49)

Haksızlığa Uğratıldıklarını Düşünürler

Şeytanın Hz. Adem'e secde etmeyi reddetmesinin sebebi hakkının yendiğini düşünmesidir. Münafıklar da şeytanla aynı iddiayı taşırlar. Kendisini yaratan ve hidayet veren Allah'a ve hidayetine vesile olan elçiye karşı böyle bir tavır takınmak, son derece nankör bir harekettir. Bu durum Nur Suresi'nde şöyle bildirilmiştir:

Bunların kalplerinde hastalık mı var? Yoksa kuşkuya mı kapıldılar? Yoksa Allah'ın ve elçisinin kendilerine karşı haksızlık yapacağından mı korkuyorlar? Hayır, onlar zalim kimselerdir. (Nur Suresi, 50)

Fiziksel Tahribata Uğrarlar

Şeytan münafıklar üzerinde ciddi bir fiziksel tahribat yapar. Dengesiz bir ruha sahip olduklarından çok çabuk yıpranır, gerçek yaşlarından on-onbeş yaş daha yaşlı gözükürler. Bakışlardaki bozukluk onlara bir tür akıl hastası görünümü verir.

Yoğun heyecan, korku, gerilim ve huzursuzluktan yüz ve bedende istemsiz kasılmalar meydana gelir. Sık sık gözler küçülür, ağız kurur, yanak ve dudaklar kontrolsüz titrer. Tikler oluşmaya başlar. Hızlı doku yıpranması bir süre sonra cilde çürümüş görüntüsü verir. Şeytanın verdiği ruh hali ve olumsuz telkinlerle vücut direnci zayıflar. Yorgun, bitkin, halsiz bir vücut ortaya çıkar. Yüzleri sağlıksız, beyaz veya sarıdır. Bazen neşesiz ve asık suratlı, bazen deli gibi uçarı, kontrolsüz olurlar.

Yüz ifadeleride farklı farklıdır. Kiminin yüzünde kurnaz bir gülümseme, kiminde nevroitik bir ifade olur. Hepsini birbirinden itici ve sevimlidir. Fiziksel tahribata ifade bozuklukları da eklendiğinde bu kişiler kolayca tanınırlar. Kuran'da bu duruma şöyle işaret edilir:

Eğer biz dilersek, sana onları elbette gösteririz, böylelikle onları simalarından tanırsın. Andolsun, sen onları, sözlerin söyleniş tarzından da tanırsın. Allah, amellerinizi bilir. (Muhammed Suresi, 30)

Kendilerini Doğru Yolda Görürler

Her türlü sapkın fikir, kuşku, ve çelişkili mantıkların yanısıra münafıkların öyle bir özellikleri vardır ki, bu oldukça ilginç bir durum teşkil eder. Münafıklar kendilerini doğru yolda görür ve hidayete ermiş sayarlar.

Ayetlerde münafıkların niçin kendilerini doğru yolda gördükleri bildirilmiştir. Münafıklar aslında şeytan tarafından çepeçevre kuşatılmış, şeytanın dostları haline gelmişlerdir. Şeytana bir dost kadar yakın olan kimse ise, elbette onun telkinleri altında hareket eder. Bu telkin münafıkları doğru yolda olduklarına inandıracak kadar güçlüdür. Allah bunu Kuran'da şöyle bildirir:

Kim Rahman'ın zikrini görmezlikten gelirse, biz bir şeytana onun "üzerini kabukla bağlattırırız"; artık bu, onun bir yakın dostudur.

Gerçekten bunlar (bu şeytanlar), onları yoldan alıkoymak; onlar ise, kendilerinin gerçekten hidayette olduklarını sanırlar. (Zuhruf Suresi, 36-37)

Kimine hidayet verdi, kimi de sapıklığı haketti. Çünkü bunlar, Allah'ı bırakıp şeytanları veli edinmişlerdi. Ve gerçekten onları doğru yolda saymaktadırlar. (Araf Suresi, 30)

Bu ayetlerden anlaşıldığı üzere hiçbir münafık, yaptığı bir hata olduğunu kabullenmez. Aksine Allah ve din adına hareket ettiğini iddia eder, hatta bu uğurda Allah adına yemin eder. İçinde olduğu durumun genellikle farkında değildir. Şuuru o kadar kapalıdır ki, kıyamet günü cehenneme sokulmak üzere diriltildiğinde, Allah'a bile yemin ederek kendini savunma küstahlığını gösterir:

Onların tümünü Allah'ın dirilteceği gün, sizlere yemin ettikleri gibi O'na da yemin edeceklerdir ve kendilerinin bir şey üzerine olduklarını sanacaklardır. Dikkat edin; gerçekten onlar, yalan söyleyenlerin ta kendileridir. (Mücadele Suresi, 18)

Münafıklar, şeytanın kendilerini Allah adına kandırdığının farkında değildirler. Bu gerçeği ancak ahirette anlayacaklardır. Mahşer günü müminler ile münafıklar arasında geçen bir konuşma Kuran'da şöyle aktarılır:

O gün, münafık erkekler ile münafık kadınlar, iman edenlere derler ki: "(Ne olur) Bize bir bakın, sizin nurunuzdan birazcık alıp-yararlanalım." Onlara: "Arkanıza (dünyaya) dönün de bir nur arayıp-bulmaya çalışın" denilir. Derken aralarında kapısı olan bir sur çekilmiştir; onun iç yanında rahmet, dış yanında o yönden azap vardır.

(Münafıklar) Onlara seslenirler: "Biz sizlerle birlikte değil miydik?" Derler ki: "Evet, ancak siz kendinizi fitneye düşürdünüz, (Müslümanları acıların ve yıkımların sarmasını) gözetip-beklediniz, (Allah'a ve İslam'a karşı) kuşkulara kapıldınız. Sizleri kuruntular yanıltıp-aldattı. Sonunda Allah'ın emri (olan ölüm) geliverdi; ve o aldaltıcı da sizi Allah ile aldatmış oldu." (Hadid Suresi, 13-14)

6-Şeytan'ın Gücü Zayıftır

Şeytan hakkında unutulmaması gereken çok önemli bir gerçek vardır. Şeytan Allah'tan müstakil bir güç değildir. Allah tarafından yaratılmıştır ve O'nun kontrolündedir. Düşmanlığı insana karşıdır.

Şeytanın Allah'tan bağımsız bir güç olduğunu düşünenler yanılırlar. Bu kimseler şeytanın Allah'a karşı bir mücadelesi olduğunu zannederler. Oysa şeytanın insanlara Allah'ın dinini yaşatmak istememesinin nedeni, bunun insanları yıkıma uğratmak için tek yol olduğunu bilmesidir. Yoksa şeytanın Allah'a karşı bir düşmanlığı söz konusu olamaz. Sonuç olarak o da Allah'ın yarattığı bir kuldur ve O'nun izniyle faaliyetini sürdürmektedir. Kendisine tanınan süre bittiğinde, cezasını çekmek üzere o da saptırdığı insanlarla beraber cehenneme atılacaktır.

Andolsun, senden ve içlerinde sana tabi olacak olanlardan tümüyle cehennemi dolduracağım. (Sad Suresi, 85)

Unutulmaması gereken, şeytanın müminler üzerinde bir gücü olmadığıdır. Şeytanın gücü yalnızca Allah'ın tespit ettiği, daha doğrusu cehennem için özel olarak yarattığı insanlar üzerinde geçerlidir.

Şeytan Allah'ın mümin olarak yarattığı bir kulu saptıramaz. Sadece, müminin dünya hayatındaki imtihanı gereği bazı küçük hatalar yapmasına vesile olabilir. Şeytanın saptırma etkisi yalnızca kalbinde hastalık bulunan kimseler üzerindedir. Bu gerçek Kuran'da şöyle bildirilir:

Gerçek şu ki, iman edenler ve Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) hiçbir zorlayıcı-gücü yoktur.

Onun zorlayıcı-gücü ancak onu veli edinenlerle, onunla O'na (Allah'a) ortak koşanlar üzerindedir. (Nahl Suresi, 99-100)

Bir başka ayette müminlerin şeytan tarafından saptırılmayacakları şöyle bildirilmiştir.

"Benim kullarım; senin onlar üzerinde hiçbir zorlayıcı gücün (hakimiyetin) yoktur." Vekil olarak Rabbin yeter. (İsra Suresi, 65)

Şeytan da Allah tarafından yaratılmış bir varlık olduğuna göre, herşeyde olduğu gibi onun yaratılışında da sonsuz hikmet vardır.

Örneğin, şeytanla beraber büyük bir insan topluluğunun cehenneme sürüklenmesi, kıyamet günü müminlerin Allah'a şükürlerini, cennete karşı duyacakları sevinci artıracak bir unsurdur.

Şeytan aynı zamanda mümin topluluğun içinde gizlenen münafıkların ortaya çıkmasını sağlar. Bu hastalıklı kimseleri etkisi altına alarak, müminler aleyhine faaliyette bulundurur. Böylece münafıklar mümin topluluğu içinde gizlenemeyerek kendi kendilerini deşifre etmiş olurlar. Müminler de içlerinde barınmaya çalışan bu pislik grubunu kolaylıkla teşhis ederler. Dahası şeytanın faaliyetlerinin ve münafıklar üzerindeki etkisinin farkına varan müminlerin —Kuran 'da geçen bir ayetin tecellisini gördükleri için— imanları ve Allah'a yakınlıkları artar:

Şeytanın (bu tür) katıp bırakmaları, kalplerinde hastalık olanlara ve kalpleri (her türlü) duyarlılıktan yoksun bulunanlara (Allah'ın) bir deneme kılması içindir. Şüphesiz zalimler, (gerçeğin kendisinden) uzak bir ayrılık içindedirler.

(Bir de) Kendilerine ilim verilenlerin, bunun (Kuran'ın) hiç tartışmasız Rablerinden olan bir gerçek olduğunu bilmeleri için; böylelikle ona iman etsinler ve kalpleri ona tatmin bulmuş olarak bağlansın. Şüphesiz Allah, iman edenleri dosdoğru yola yöneltir. (Hac Suresi, 53-54)

Bu mümin topluluğun içinde bir tür temizlik anlamına gelir. Zaten Allah'ın şeytana süre tanımmasının hikmetlerinden biri budur. Allah bu durumu Kuran'da şöyle açıklar:

Andolsun, İblis, kendileri hakkında zannını doğrulamış oldu, böylelikle iman eden bir grup dışında, ona uymuş oldular.

Oysa onun, kendilerine karşı hiçbir zorlayıcı-gücü yoktu; ancak Biz ahirete iman edeni, ondan kuşku içinde olandan ayırdetmek için (ona bu imkanı verdik). Senin Rabbin, her şeyin üzerinde gözetici-koruyucudur. (Sebe Suresi, 20-21)

Cahiliye toplumu tarafından bilinmeyen bir başka nokta ise şeytanın yaptırım gücünün olmadığıdır. O yalnızca insanı davet eder. Eğer insanın kalbinde bir hastalık varsa bu çağrıya uyar. Yoksa şeytanın insanlar üzerinde zor kullanabilecek bir gücü yoktur. Kendisine uyanların hatta tapanların hepsinin aslında ne kadar büyük bir gaflet içinde olduklarını bilir. Şeytanın kıyamet günü kendisine uyanlara yapacağı itiraf ayette şöyle geçer:

İş hükme bağlanıp-bitince, şeytan der ki: "Doğrusu, Allah, size gerçek olan vaadi vaadetti, ben de size vaadde bulundum, fakat size yalan söyledim. Benim size karşı zorlayıcı bir gücüm yoktu, yalnızca sizi çağırdım, siz de bana icabet ettiniz. Öyleyse beni kınamayın, siz kendinizi kınayın. Ben sizi kurtacak değilim, siz de beni kurtacak değilsiniz. Doğrusu daha önce beni ortak koşmanızı da tanımamıştım. Gerçek şu ki, zalimlere acı bir azap vardır." (İbrahim Suresi, 22)

... Sen yücesin, bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yok. Gerçekten Sen, her şeyi bilen, hüküm ve hikmet sahibi olansın. (Bakara Suresi, 32)